

Foaia Diecezană

PERIODIC DE CULTURĂ ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ
EDITAT DE EPISCOPIA CARANSEBEŞULUI

Fondată în 1886
Episcop
IOAN POPASU

SERIE NOUA, Anul V, Nr. 1-2 (71-72), IANUARIE-FEBRUARIE 2 0 0 1
ISSN 1223–9461

CTITORI ŞI BINEFĂCĂTORI AI CATEDRALEI EPISCOPALE CARANSEBEŞ – 2000

Cont: 2511.1–39.1/ROL – B.C.R. Caransebeş

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Localitatea	Suma (lei)
851	Budurean Livia	Caransebeş	1.000.000
852	Mojos Sîrbu Petru	Caransebeş	200.000
853	Parohia Zerveşti	Prot. Caransebeş	5.000.000
854	Tinca Aurelia	Măn. Brâncoveanu	150.000
855	Aneta		500.000
856	Parohia Bozovici	Prot. Băile Herculane	1.000.000
857	Veterani de război	Bozovici	500.000
858	Parohia Rusca Montana	Prot. Caransebeş	775.000
859	Ciopaz Elena	Caransebeş	500.000
860	Lupu Gheorghe	Caransebeş	300.000
861	Boran Florica	Caransebeş	100.000
862	Cornea Petria	Caransebeş	100.000
863	Liceul Teoretic	Bozovici	500.000
864	Parohia Pǎltiniş	Prot. Caransebeş	1.000.000
865	Tocaci Larisa	Caransebeş	100.000
866	Bojinescu Dorina	Caransebeş	300.000
867	Fam. Cărbunaru	Caransebeş	100.000
868	Vulpeş Nicolae	Caransebeş	100.000
869	S.C. Caraş S.A.	Reşiţa	5.000.000

(continuare în numerele următoare)

Colectivul redacţional:

Preşedinte: – P.S. Dr. LAURENŢIU STREZA Episcopul Caransebeşului
Redactor resp.: – Pr. Vicar Ioan Petraş
Membri: – Prot. Dr. Vasile Petrica
– Pr. Prof. Dr. Sorin Cosma
– Pr. Prof. Drd. Ionel Popescu
Tehnoredactor: – ing. Cristian Frenţiu

Tehnoredactare computerizată şi tipărire:

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ
1650 — CARANSEBEŞ
Str. Mihai Viteazul nr. 11
tel.: 055/516412, fax: 055/516402
e-mail: episcop@cs.ro

Mai este-o Judecată

Mai este, la Sfârşit, o Judecată,
cumplita Judecată de Apoi,
căci trebuie, pe drept, să-şi ia răsplata,
cum a lucrat, oricare dintre noi.

Noi nu murim când inima-ncetează,
lăsăm în urmă tot ce-am scris şi spus,
dar tot ce dăm, la cei ce ne urmează,
mereu dă rod când noi de mult ne-am dus.

Avem copii — şi-i creştem după vrere,
avem elevi — şi-i învăţăm ce vrem,
avem o turmă-n grijă şi-n veghere
— şi-ntreaga ei răspundere avem.

Căci ei vor fi, în lume şi-n viaţă,
aşa cum noi le-am spus şi arătat,
iar ei, la fel, aşa vor da povaţă,
— şi-un lung popor e-acum de noi format.

Îi creştem buni? — la fel şi ei vor face!
Îi creştem răi — aşa vor îndruma,
noi i-ndreptăm înspre război sau pace,
rând după rând, pe câţi ne vor urma.

Şi-abia atunci, la Marea Judecată,
vedea-vom toţi, uimiţi cu-adevărat,
cât a salvat o creştere curată,
cât a ucis un suflet blestemat.

O, voi cei mari, răspunzători de gloate,
părinţi şi-ndrumători pentru urmaşi,
voi veţi purta răspunderile toate,
voi creşteţi sfinţi, sau creşteţi ucigaşi!

De-aceea, pentru tot ce ne urmează,
la Marea Judecată de Apoi,
cu ochi uimiţi, oricare o să vază
cât rău sau bine a-nceput cu noi.

Traian Dorz

SFÂNTA ŞI DUMNEZEIASCA LITURGHIE

– V –

8. Condiţii necesare pentru participarea conştientă la Sfânta Liturghie

Momentele petrecute în cadrul Sfintei Liturghii sunt cele mai intime momente de comuniune cu Hristos, mai întâi, de *comuniune în rugăciune*, pentru că El se roagă pentru noi Tatălui Ceresc, iar noi ne rugăm nu cu ale noastre cuvinte ci cu ale Sale cuvinte mântuitoare, pregătindu-ne pentru momentul central şi scopul ultim al acestei Taine Sfinte, *comuniunea euharistică,* prin împărtăşirea cu Sfântul Trup şi Scumpul Său Sânge, în Sfânta Euharistie. De Sfintele Taine trebuie să ne apropiem *„cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste"*.

Pentru a se putea menţine ***ambianţa de rugăciune*** şi ***sfinţenie*** pe tot parcursul Sfintei Liturghii, cu atât mai mult în momentele culminante ale serviciului divin, credincioşii trebuie *să cunoască* valoarea şi importanţa acestei lucrări dumnezeieşti, la care ei sunt părtaşi, pornind mai întâi de la conştientizarea noastră despre *prezenţa reală a lui Hristos* în cadrul slujbei, care culminează prin *prezenţa Sa reală în Sfânta Împărtăşanie.* Sfânta Liturghie este în acelaşi timp *Jertfa* nesângeroasă, adusă Tatălui de către Hristos pentru noi, şi *Taina* unirii cu El, prin pregustarea din bunătăţile cereşti, rânduite pe deplin la masa Împărăţiei, în viaţa viitoare. În acest sens, pentru a se bucura de toate aceste daruri Dumnezeieşti, *credinciosul trebuie să-şi găsească singur locul cel mai potrivit în locaşul cel sfânt*, fără a deranja linştea şi tainicul rugăciunii, pentru a putea să participe conştient la misterul Sfintei Liturghii.

Credincioşii participă direct la Sfânta Jertfă prin darurile pe care ei le aduc la altar, *pâinea* şi *vinul*, care constituie *ofranda* lor adusă, prin Hristos, Tatălui Ceresc. Aceste daruri se aduc ***înainte*** de începerea Sfintei Liturghii, pentru a se pregăti dintr-însele Proscomidia.

Daruri se mai pot aduce la sfântul altar şi la începutul Sfintei Liturghii, în timpul *Liturghiei catehumenilor*, când se mai pot face pomeniri la Proscomidie, prin scoaterea de părticele pentru toţi cei pomeniţi, vii sau adormiţi în Domnul. Aceasta este mijlocirea cea mai eficientă, când cei pomeniţi, reprezentaţi prin firimiturile puse pe Sfântul Disc, la momentul prefacerii, se vor bucura de înrâurirea sfinţeniei, alături de Sfântul Trup, realizându-se acum *„triunghiul comuniunii"*, adică legătura dintre credincioşi şi Hristos, prin mijlocirea Maicii Domnului şi a Sfinţilor. Miridele care reprezintă pe cei pomeniţi se vor pune, după împărtăşire, în Sfântul Potir, unindu-se cu Sfântul Sânge, ca semn al nemărginitei iubiri a lui Dumnezeu pentru om.

După ieşirea cu Sfintele Daruri nu se mai pot face astfel de pomeniri, rânduiala Proscomidiei fiind încheiată şi ofranda prezentată deja pe sfântul altar. Citiri de liste cu nume, numite *pomelnice*, se mai pot face şi după sfinţirea Darurilor, în cadrul dipticelor, în timpul cântării Axionului. Dacă aceste lucruri tainice vor fi cunoscute de către credincioşi, ***mişcările*** spre şi de la altar, în timpul serviciului divin, nu vor mai avea loc.

Necunoaşterea lucrării tainice din cadrul Sfintei Liturghii, cât şi a unicităţii sale pentru viaţa creştină, ca *„şansă a vieţii"*, va menţine în sufletul credincioşilor o *credinţă „declarativă"*, care recunoaşte existenţa lui Dumnezeu, dar cu Care se doreşte, fără alte îndatoriri (precum: postul, rugăciunea, participarea la Liturghie, spovedania, împărtăşania etc.), doar o legătură simplă, mai mult *„comercială"*, de genul: *„Doamne, cred că Tu exişti, dar îmi este greu să împlinesc toate poruncile Tale. Mă închin Ţie, Îţi adresez rugăciuni de cerere, pentru că ştiu că eşti bun, mai fac câte o faptă bună, mai aprind câte o lumânare... dar doresc un singur lucru de la Tine, să mă* ***păzeşti*** *de tot răul, pe mine şi pe ai mei!"*

Prin participarea reală şi conştientă la Sfânta Liturghie şi mai ales prin împărtăşirea cu Hristos, ⇨

în Sfânta Euharistie, după pregătirea sufletească prin Taina Mărturisirii, „botezul lacrimilor", noi facem *o experienţă unică*, unindu-ne cu Hristos. Nu obţinem doar *harul ocrotitor*, ci ne dăruim Stăpânului, iar El ni se împărtăşeşte nouă, făcându-ne purtători de Hristos, *„hristofori"*.

Unii dintre credincioşi, din dorinţa de a-şi îndeplini *„datoria"* faţă de Dumnezeu, intră în biserică, indiferent de momentul Sfintei Liturghii, deranjând pe ceilalţi credincioşi, se îmbulzesc să ajungă până în faţa Sfântului Altar, se închină, aprind lumânări şi apoi părăsesc biserica cu inima împăcată că şi-au obţinut „ajutorul" lui Dumnezeu, cel puţin pentru un timp! Pentru cel ce cunoaşte şi pătrunde tainicul Sfintei Liturghii, *rugăciunile, închinăciunile, lumânările* etc., în cadrul acestei slujbe divine, nu sunt simple *acte de pietate*, primite şi răsplătite de Dumnezeu, ci adevărate *acte de cult,* ca elemente componente ale lucrării mijlocitoare şi sfinţitoare de care ne facem părtaşi, prin iubirea mântuitoare a lui Hristos.

Pentru a participa la Sfânta Liturghie pe deplin, cu întreaga noastră fiinţă, nu numai fizic, spre un folos duhovnicesc veşnic, nu vremelnic, spre *mântuirea sufletelor* noastre, trebuie să provocăm în sufletele noastre *„foamea şi setea"* după Hristos, precum Zaheu Vameşul, pregătindu-ne pentru Împărtăşirea cu El. De la începutul ei, Sfânta Liturghie, prin ascultarea din lecturile biblice a Cuvântului lui Dumnezeu, Care fundamentează Sfânta Jertfă, ne pregăteşte pentru întâlnirea cu Hristos euharistic, în momentul culminant al slujbei divine.

Credincioşii trebuie să fie *prezenţi la Sfânta Liturghie* de la binecuvântarea de început a acestei slujbe divine, până la otpust, care este binecuvântarea finală. Părţile componente ale Sfintei Liturghii, ca momente mistice ale acestei taine, nu pot fi separate în efectul lor sfinţitor, ele formând un tot unitar în pregătirea noastră spirituală. De aceea, este păgubitoare pentru viaţa credincioşilor practica de a veni la biserică spre sfârşitul Sfintei Liturghii, pentru ca efortul să fie de scurtă durată. Din această cauză, predica este detaşată de la locul ei firesc, după citirea pericopei evanghelice, pe care o explică, la priceasnă sau chiar la sfârşitul slujbei.

Participarea conştientă şi pregătită la Sfânta Liturghie ne va sfinţi prin lucrările rugăciunilor şi ale invocărilor sfinte, prin harul divin care se pogoară asupra noastră şi asupra Darurilor de Jertfă, din care ne împărtăşim cu Hristos. La plecarea din biserică, după binecuvântarea finală, vom duce cu noi, în casele noastre, duhul Sfintei Liturghii, viaţa noastră redobândindu-şi sensul liturgic adevărat de preamărire a lui Dumnezeu şi de împărtăşire din darurile cereşti. Părăsirea sfântului locaş, înaintea încheierii slujbei, şi fără nici un folos, este asemănată cu „părăsirea Cinei de către Iuda". În Biserica primară, când misterul Sfintei Liturghii era păstrat cu multă sfinţenie, prin *„disciplina arcană"*, pentru a nu fi pângărit de păgâni, la începutul Liturghiei euharistice se închideau şi se păzeau uşile bisericii, formulă liturgică păstrată până azi, înainte de Crez: *„Uşile, uşile..."*.

La participarea reală a fiecărui credincios la Sfânta Liturghie contribuie foarte mult modul în care se desfăşoară serviciul divin, cum rosteşte săvârşitorul ecteniile şi rugăciunile, cum se dau răspunsurile şi cum se cântă în biserică. Cântarea în comun este cea mai eficientă modalitate de antrenare la rugăciune, de participare directă la realizarea tainicului Sfintei Liturghii. Cei care sunt atraşi la Liturghie numai de măiestria interpretărilor corale, apreciind doar esteticul, mai au mult până la descoperirea frumuseţii lăuntrice a acestei slujbe divine.

9. Legătura Sfintei Liturghii cu viaţa pământească şi cea veşnică

Sfânta Liturghie ne pregăteşte mai întâi pentru *viaţa veşnică* şi *nepieritoare*, actualizând pentru noi Jertfa cea una de pe Cruce şi făcându-ne părtaşi acesteia prin Jertfa Euharistică, în cadrul căreia noi nu ne împărtăşim cu pâine şi vin, ci, conform poruncii Mântuitorului Hristos (cf. Mt. 26, 26–28), cu Trupul şi Sângele Său.

Săvârşitorul nevăzut al Sfintei Liturghii, Hristos ne primeşte pe noi cu dragostea şi cererile noastre, cuprinse în ofranda noastră, pe care Şi-o asumă, devenind a Sa, pentru a o oferi Tatălui, prin intermediul lucrării văzute, săvârşită de episcop sau preot. Când Sfintele Daruri sunt pe Sfântul Altar, în momentul pogorârii Sfântului Duh asupra lor, la Prefacere, Jertfa are loc în Altarul cel mai presus de ceruri.

Hristos, Care aduce pentru noi Jertfă mântuitoare Tatălui, ni se oferă apoi ca hrană cerească, chemându-ne la Masa Împărăţiei, *„spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci"*.

În al doilea rând, Sfânta Liturghie este cea mai de preţ *mijlocire către Dumnezeu-Tatăl* pentru

întreaga noastră viaţă pământească, cu nevoile ei *obşteşti,* dar şi *personale.* La Proscomidie suntem pomeniţi pentru ca Dumnezeu să ne dăruiască cele necesare dobândirii vieţii veşnice, cât şi bunurile vremelnice necesare vieţii acesteia, în care, prin conlucrare cu ajutorul divin (sinergism), ne vom câştiga mântuirea.

De la începutul Sfintei Liturghii, prin *ectenia mare*, o mijlocire amplă şi cuprinzătoare, suntem chemaţi să ne rugăm pentru bunurile obşteşti necesare întregii comunităţii a credincioşilor, prezentate în ordinea importanţei lor, cum sunt: *pacea de sus şi mântuirea sufletelor noastre, pacea a toată lumea, statornicia Bisericii lui Hristos şi unirea tuturor, sănătatea ierarhiei bisericeşti, a celor rânduiţi să conducă şi a întregului popor al lui Dumnezeu, bună-liniştea văzduhului, sporirea roadelor pământului, ocrotirea călătorilor, izbăvirea bolnavilor şi a celor oropsiţi şi a noastră, a tuturora, de tot „necazul, mânia, primejdia şi nevoia".*

Nu sunt neglijate din rugăciunile Sfintei Liturghii, nici cererile pentru nevoile personale şi speciale ale fiecărui credincios, ele fiind adăugate după trebuinţă în cadrul *ecteniei întreite*, care urmează după citirea Sfintei Evanghelii. Se mijloceşte astfel pentru cel sau cei bolnavi, pentru cei asupriţi de vrăjmaşi, pentru cei din închisori, pentru cei învrăjbiţi, pentru călători, fiind pomeniţi fiecare pe numele său.

10. Participarea familiei la Sfânta Liturghie

Participarea la Sfânta Liturghie nu este un act formal sau o îndatorire care poate fi îndeplinită de altcineva în locul nostru, ci o lucrare tainică a întregii Biserici şi în acelaşi timp a fiecărui credincios în parte. În cadrul serviciului divin, adunarea credincioşilor, prin prezenţa lui Hristos, *„reconstituie Biserica – trup tainic al Domnului"*, după cum precizează Al. Schmemann. Numai prezenţa noastră reală şi conştientă la Sfânta Liturghie reface şi întăreşte în fiecare dintre noi demnitatea de *„mădular viu al Sfintei Biserici"*, şi prin aceasta, cea de *„fiu şi moştenitor al Împărăţiei cerurilor"*.

În cadrul Sfintei Liturghii îi pomenim şi pe cei care *„din binecuvântate pricini"*, adică din neputinţă, suferinţă sau alte oprelişti de acest fel, nu sunt prezenţi, ei fiind cuprinşi în comuniunea de rugăciune, pentru izbăvirea lor. Cum am putea, însă, motiva neprezenţa unuia care îşi neglijează sufletul, fiind preocupat numai de cele lumeşti şi nu oferă pentru sufletul său, lui Dumnezeu măcar *o oră sau două pe săptămână*, din viaţa pe care o are tot de la Cel de Sus. Pentru aceşti fraţi ai noştri, care nu au descoperit rostul Sfintei Liturghii în lucrarea de mântuire, trebuie să ne rugăm stăruitor. Cât de mult pierdem şi cât de puţin oferim Domnului, într-un an de zile, ne dăm seama dintr-un simplu calcul: *dacă am frecventa biserica în toate cele 52 de duminici, 9 praznice împărăteşti şi 12 sărbători ale sfinţilor îngeri şi ale sfinţilor, în total 73 de zile de prăznuire, şi am sta la Sfânta Liturghie de fiecare dată câte 1,5 ore, acest timp face mai puţin de 5 zile, din cele 365 de zile ale anului. Într-un an, 360 de zile oferim trupului şi abia 5 zile sufletului!*

În afară de *cazurile excepţionale*, nu există nici o scuză pentru vreun membru al familiei să nu se alăture celorlalţi, părinţi şi copii, vârstnici, tineri şi prunci, pentru a-L lăuda împreună pe Dumnezeu şi a se împărtăşi de toate darurile Sfintei Liturghii. Participarea întregii familii la Sfânta Liturghie şi mai ales la Sfânta Euharistie va întări şi statornici legătura de iubire dintre toţi membrii acesteia, dintre soţi şi dintre copii şi părinţi, fiecare împlinindu-şi îndatoririle şi bucurându-se de toate drepturile, mai ales de dreptul la mântuire.

S-au făcut diferite experimente de a le oferi copiilor o *liturghie separată*, cu simpla motivaţie că aceasta poate să fie *o lecţie catehetică* pentru aceştia. Nu sunt respectate însă nici *principiile canonice*, nici cele *pastorale*, obligând la *binaţie liturgică* şi la *„mutilarea"* tainei, dar mai ales separând copiii de membrii familiilor lor, cu care împreună vor câştiga conştiinţa de enoriaş. Nerăbdarea copiilor nu constituie un argument nici pentru scurtarea *„fără frică"* a ritualului divin, nici pentru izolarea lor de comunitate, luând în considerare faptul că însuşi programul pedagogic cel mai scurt, pentru cei mai mici şcolari ajunge până la patru ore. Oare, la Sfânta Liturghie, care durează mult mai puţin, nu vor avea răbdare pruncii?

✝ Dr. Laurenţiu Streza,
Episcopul Caransebeşului

Sfinţii Trei Ierarhi, modele de urmat pentru tineri

În cuprinsul volumului publicat de Biserica Ortodoxă Română, ca *„Închinare la împlinirea a 1600 de ani de la săvârşirea sa din viaţă“* [1], în **„Cuvânt înainte“** la acest volum, **Patriarhul Iustin Moisescu** spunea următoarele, cu privire la prestigiul de care s-au bucurat Sf. Trei Ierarhi, în toată lumea creştină: *„În lungul şir al ierarhilor Bisericii creştine, **Sfântul Vasile** ocupă unul din cele mai înalte locuri. Împreună cu **Sfântul Grigorie de Dumnezeu cuvântătorul** şi cu **Sfântul Ioan Gură de Aur** el este unul din cei trei mari dascăli ai lumii creştine şi ierarhi“.*

Arhiepiscopul Cezareei Capadociei ocupă în conştiinţa întregii creştinătăţi un loc de înaltă şi aleasă cinstire, fiind socotit ca unul dintre cei mai mari dascăli şi doctori ecumenici, deopotrivă în Răsărit şi în Apus. [2]

Dăruirea cu care **Sfântul Vasile** şi-a împărţit activitatea ca ierarh, pe de o parte pentru instruirea credincioşilor ca să cunoască dreapta învăţătură şi să rămână neclintiţi în păstrarea şi afirmarea ei, iar pe de altă parte lărgind activitatea aşezămintelor de binefacere ca să corespundă tuturor categoriilor de membri ai societăţii — orfani, văduve, bolnavi, bătrâni, călători — a făcut ca Sfântul Vasile să fie deosebit de iubit, stimat şi ascultat în timpul vieţii, iar imediat după moarte să fie numit ***„cel mare“*** şi *„fala şi podoaba Bisericii“* [3]. Un cercetător, specialist apusean al vieţii şi operelor Sfinţilor Părinţi, referindu-se la Sf. Vasile cel Mare, a spus că *„Biserica a avut puţini oameni atât de compleţi, ca pregătire, şi atât de bine echilibraţi ca manifestare, ca Sfântul Vasile cel Mare“* [4], fiind socotit, datorită spiritului său judicios şi practic, «ca un roman printre greci».

În adevăr, Sfântul Vasile a fost ***mare*** în strădaniile sale pentru propovăduirea şi apărarea dreptei credinţe; a fost ***mare*** ca *„tată al orfanilor şi ocrotitor al văduvelor, bogăţie pentru săraci şi toiag de bătrâneţe, învăţătură pentru tineri şi călugărilor dreptar al faptei bune“*. El a încercat faptele bune ale tuturor sfinţilor: *„blândeţea lui Moise, râvna lui Ilie, mărturisirea lui Petru şi teologia lui Ioan“*. Mai presus de oricare altul şi-a închinat viaţa ajutorării celor în nevoi, **Vasiliada** sa a rămas peste veacuri în amintirea credincioşilor ca o mare operă de binefacere. [5]

Vrednic de însemnat este locul pe care Sfântul Vasile îl dă rugăciunii: *„Nu-ţi faci rugăciunea cu cuvinte, dar unindu-te tot timpul vieţii tale cu Dumnezeu prin purtarea ta, viaţa ta va fi o rugăciune continuă şi neîntreruptă“*. Extraordinară este şi rugăciunea către Dumnezeu: *„Doamne, învredniceşte-mă a Te iubi precum am iubit mai înainte păcatul şi a-ţi sluji Ţie precum am slujit mai înainte satanei celui înşelător“*.

Fiind toţi trei mari ierarhi ai Bisericii, au folosit amvonul, dar fiecare dintre ei în felul său.

Sfântul Grigorie de Nazianz a fost un vorbitor înnăscut, poet şi mare teolog, câştigându-şi renumele de ***„Cuvântător de Dumnezeu“***, tălmăcind pentru creştini Taina Sfintei Treimi. Ajuns la Constantinopol, unde domina rătăcirea lui Arie, după cinci ani de cuvântări în singura biserică rămasă ortodoxă, a răsturnat starea lucrurilor, nemairămânând decât o biserică a lui Arie, toate celelalte fiind ortodoxe.

În ceea ce priveşte pe **Sfântul Ioan Gură de Aur**, cel mai eminent predicator din istoria Bisericii, mare ascet şi reformator, acesta a folosit amvonul, mai ales pentru învăţătura mirenilor, chemându-i spre întoarcerea la Dumnezeu şi la milostenie, de la cei mai smeriţi până la cei mai semeţi, îmbărbătându-i şi dojenindu-i şi dându-le ca pildă viaţa sa de nevoinţă, dar şi de dârză bărbăţie. [6]

Sfântul Ioan Hrisostom a avut un mare respect faţă de Sfânta Scriptură şi de Sfânta Liturghie. Duhul Sfânt a inspirat Scriptura şi Duhul o interpretează prin iluminare personală, de aceea citirea Bibliei e un mijloc de a primi harul. Întreaga sa teologie e dominată de ideea de sinergie: citirea Bibliei şi iluminarea Duhului, ritualul Tainelor şi lucrarea Duhului, credinţa ca dar şi faptele ca răspuns al omului. [7]

Rămân pentru noi toţi cei de azi memorabile cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur despre ***adevăratul post***: *„Toată grija noastră să ne fie pentru mântuirea sufletului, pentru înfrânarea trupului, pentru postul adevărat, pentru oprirea de la rele. Acesta este postul. Cel care posteşte se cuvine mai înainte să-şi înfrâneze mânia, să fie bun şi blând şi să aibă inima zdrobită, să smulgă din minte gândurile poftelor cele rele, să aibă înaintea ochilor scaunul judecăţii lui Dumnezeu, să fie mai presus de bani, să alunge orice răutate faţă de semenul său. Cel ce nu poate posti să facă milostenii mai bogate, să se roage cu mai multă stăruinţă, să aibă râvnă la ascultarea cuvintelor lui Dumnezeu, să se împace cu duşmanii, să alunge răzbunarea din suflet. De va face acestea, a postit postul cel adevărat.“* [8]

Împodobiţi cu asemenea daruri, Sfinţii Trei Ierarhi au fost slăviţi în toată lumea creştină, dar cu osebire în împărăţia dreptcredincioasă de Răsărit.

Deosebit de frumoase sunt gândurile Sf. Ioan Gură de Aur referitoare la cum trebuie părinţii să-i crească pe copii: *„Să-l învăţăm să postească — fie numai şi două zile pe săptămână, miercurea şi vinerea. Să-l deprindem să meargă la biserică... Tânărul să fie învăţat să se roage cu râvnă şi cu multă căinţă... şi pe cât posibil să privegheze...*

Există şi o altă cale de păzire a curăţiei sufleteşti: să fie dus înaintea episcopului Bisericii, din partea căruia el să audă numai cuvinte de laudă pentru purtarea lui frumoasă...“ [9]

Pr. Ioan Mezinca

NOTE

1. *Sfântul Vasile cel Mare*, Închinare la 1600 de ani de la săvârşirea sa, ***Bucureşti, 1980, p. 490.***

2. ***În Răsărit, Sfântul Vasile e socotit** părinte şi dascăl al Bisericii; **în Apus a fost declarat** doctor Ecclesiae **în anul 1568.***

3. *N. Milaş*, Dreptul bisericesc oriental, ***traducere de Dim. I. Cornilescu şi Vasile S. Radu, Bucureşti, 1915, p. 85.***

4. *J. Tixeront*, Précis de Patrologie, ***ed. VII, Paris, 1927, p. 222.***

5. *Sfântul Vasile cel Mare*, Închinare..., ***p. 5–6.***

6. Proloagele, ***vol. I, Craiova, 1991, p. 474–475.***

7. *Pr. Prof. Dr. Ion Bria*, Dicţionar de Teologie Ortodoxă, ***p. 287.***

8. *Părinţi şi scriitori bisericeşti*, Sf. Ioan Gură de Aur, ***partea a II-a.***

9. *Sf. Ioan Gură de Aur*, **Despre slava deşartă şi cum trebuie părinţii să-i crească pe copii**, ***partea a II-a, traducere şi note de diacon prof. Sebastian F. Ardelean, în*** Altarul Banatului, ***nr. 7–9/1994, p. 85–110.***

100 de ani de la naşterea Patriarhului Justinian Marina

Într-o atmosferă de aleasă bucurie Biserica Ortodoxă Română sărbătoreşte acum un veac de la naşterea Patriarhului Justinian Marina. Instituţia patriarhatului în Biserica noastră era destul de tânără, înfiinţată în anul 1925, şi doar doi patriarhi i-au premers lui Justinian — Miron şi Nicodim. Cei trei şi-au avut fiecare viaţa lor proprie. Au trăit în epoci cu totul diferite şi au slujit Biserica şi poporul nostru fiecare în felul său. Unul, între cele două războaie mondiale, celălalt în vremea celui de al doilea război mondial, iar Patriarhul Justinian în perioada grea a comunismului.

Ei stau totuşi în aceeaşi ceată, atât pentru împlinirea aceleaşi slujiri în Biserica noastră, cât şi pentru faptul că alături de trăsăturile caracteristice care-i deosebesc pe unul de altul, se găsesc şi laturile care-i apropie. Toţi trei au ieşit din lumea de la ţară: Miron Cristea venea din părţile de sus ale Mureşului Transilvaniei; Nicodim Munteanu era originar dintr-un sat din Moldova, iar Justinian Marina îşi avea obârşia în aria Vâlcii din Oltenia. Departe unul de altul, ei se simţeau la fel de legaţi de glia românească. Cu toţii şi-au iubit cu ardoare ţara, iar în viaţa Sfintei noastre Biserici ei s-au dovedit deopotrivă de statornici în păzirea Ortodoxiei. Toţi au lăsat scrieri teologice de valoare, iar de la Patriarhul Justinian viaţa noastră bisericească a dobândit noua ei orientare prin *Apostolatul social* care cuprinde modul practic de a fi al Bisericii. Prin înfăptuirile izvorâte din *Apostolatul* său *social*, Patriarhul Justinian şi-a câştigat un loc aparte în Biserica noastră Ortodoxă. La aceasta a ajuns desigur nu numai prin lupta vieţii sale, dar şi prin zestrea pe care el a moştenit-o de la părinţi.

Părinţii săi Marin şi Elena s-au bucurat de naşterea lui la 22 februarie 1901, în comuna Cermegeşti, satul Suieşti, jud. Vâlcea. De la ei a moştenit pruncul Ioan — patriarhul de mai târziu — unele din însuşirile care s-au vădit pe urmă în formarea personalităţii şi în împlinirile vieţii sale.

De la tatăl său, ţăran cu minte sănătoasă, el a luat spiritul gospodăresc şi voinţa dârză a împlinirii de fapte necesare binelui obştesc, iar de la mama sa care se trăgea dintr-o veche familie de preoţi, pe lângă cele dintâi cunoştinţe

religioase şi deprinderi de trăire în adâncă evlavie, a primit şi păstrat în suflet îndemnuri de răzvrătire împotriva celor care călcau în picioare libertatea şi dreptatea oamenilor. Unul din înaintaşii săi, preotul Dumitraşcu din Dejoi, fusese spânzurat în ziua de Paşti în faţa bisericii din sat pentru că organizase rezistenţă împotriva ienicerilor care jefuiau pe creştini, iar un alt strămoş se înrolase în fruntea pandurilor de pe Valea Cernei în vremea revoluţiei lui Tudor Vladimirescu.

Crescut în atmosfera aceasta de fapte eroice ale strămoşilor, tânărul Ioan Marina a frecventat cursul primar în satul natal, după care, în anul 1915, prin concurs, a intrat la Seminarul *„Sf. Nicolae*" din Râmnicu Vâlcea, pe care l-a absolvit în 1923. Tot în acest an şi-a luat şi diploma de învăţător. În toamna aceluiaşi an a fost numit învăţător la şcoala primară din satul Olteanca-Vâlcea. În anul următor a fost transferat la şcoala primară din satul Băbeni, fiind şi hirotonit preot pe seama bisericii de aici. Ca învăţător şi preot a activat până în anul 1930, când a demisionat din învăţământ, rămânând doar preot. În toamna anului 1925 s-a înscris la Facultatea de Teologie din Bucureşti şi în anul 1929 şi-a trecut examenul de licenţă cu o teză în care s-a ocupat de *„Istoria mănăstirii Govora din Vâlcea*". Spre sfârşitul verii anului 1932 a fost detaşat ca preot slujitor la catedrala episcopală din Râmnicu Vâlcea, de unde a fost numit director la Seminarul Teologic din acest oraş. Apoi la 1 septembrie 1933 a fost transferat preot la biserica *„Sf. Gheorghe*" din Râmnicu Vâlcea. Aici, şi în cadrul Episcopiei Olteniei, a desfăşurat o activitate pastorală, socială şi culturală de excepţie.

Din acest an osârdnicul preot Ioan Marina, care între timp rămăsese văduv, a păşit într-o altă fază a vieţii sale. Astfel, în primăvara acestui an, mitropolitul Moldovei Irineu Mihălcescu, cunoscându-i hărnicia deosebită ce o desfăşurase în Eparhia Olteniei şi ţinând seama de grelele încercări prin care Mitropolia Moldovei trecea, precum şi în urma războiului care abia se încheiase, a solicitat Ministerului Cultelor să înfiinţeze un al doilea post de vicar la Iaşi, indicând pentru ocuparea lui pe preotul Ioan Marina din Râmnicu Vâlcea. Acelaşi lucru îl face mitropolitul Irineu şi către Sfântul Sinod. În urma adreselor sale, Ministerul, la 1 aprilie 1945, a aprobat şi confirmat pe preotul Ioan Marina în postul de Vicar Arhiereu la Mitropolia Moldovei. După aceea, Sfântul Sinod, la cererea aceluiaşi vlădică Irineu, i-a acordat rangul de Arhiereu Vicar cu titlul de „Vasluianul", iar la 30 iulie 1945, înaltul for l-a ales vicar la Iaşi şi la 3 august 1945, Regele Mihai, prin Decret regal, a aprobat această alegere şi numire. Călugărit sub numele de *Justinian* la mănăstirea Cetăţuia de lângă Iaşi în ziua de 11 august 1945, a fost hirotonit arhiereu de către Mitropolitul Irineu al Moldovei şi episcopii Valerie Botoşăneanul şi Antim Nica, în catedrala mitropolitană din Iaşi. Mărturisirea făcută cu acel prilej a fost un crez al activităţii sale de mai târziu: *„nu am altă rugăciune către Domnul Iisus Hristos, Marele Arhiereu, în aceste solemne momente decât să-mi dea milă, putere, înţelepciune şi mai ales har, pentru că — acolo unde este îndoială, eu să seamăn credinţă; acolo unde este întristare, eu să seamăn bucurie; acolo unde este disperare eu să seamăn nădejde; acolo unde este ură, eu să seamăn iubire; acolo unde este întuneric, eu să seamăn lumină*".

Cum la 16 iulie 1947, Mitropolitul Irineu Mihălcescu al Moldovei şi Sucevei, fiind suferind s-a retras din scaun, în august acelaşi an, vicarului mitropolitan, Arhiereul Justinian Vasluianul, i s-a încredinţat locotenenţa Mitropoliei Moldovei. Ca vicar şi locţiitor de mitropolit la Iaşi, a desfăşurat sub toate aspectele o foarte apreciată ⇨

activitate pastorală, deşi vremurile erau foarte grele.

Mai mult ca sigur că aceasta a făcut ca la 19 septembrie 1947, când Marele Colegiu Electoral Bisericesc a fost convocat să aleagă un nou ierarh la cârma Mitropoliei Moldovei, alegătorii, aproape în unanimitate s-au pronunţat pentru el. La 28 decembrie 1947 a fost înscăunat cu fastul cuvenit la Iaşi, după ce la 22 decembrie 1947 Regele Mihai I al României l-a investit, săvârşind ultimul său act regal de acest fel pe care l-a mai putut face ca monarh al tuturor românilor, căci, după cum se ştie, la 30 decembrie 1947 el a fost silit de către comunişti să abdice.

Şederea pe scaunul Mitropolitan al Moldovei a fost de scurtă durată, căci la 27 februarie 1948, murind Patriarhul Nicodim, vlădica Justinian de la Iaşi, canonic a devenit locţiitor de Patriarh, apoi la 24 mai 1948 iarăşi Marele Colegiu Electoral Bisericesc l-a ales pe el ca Arhiepiscop al Bucureştilor, Mitropolit al Ungrovlahiei şi Patriarh al României.

A fost întronizat cu un fast deosebit în ziua de 6 iunie 1948, luând astfel în mână conducerea Bisericii Ortodoxe Române, pe care a păstorit-o timp de aproape 30 ani, adică până la decesul său întâmplat la 26 martie 1977. În ziua de 31 martie 1977 a fost înmormântat în biserica fostei mănăstiri Radu Vodă din Bucureşti pe care o ctitorise. Pe lespedea sa de mormânt s-a dăltuit următoarea pisanie care îi sintetizează parcă întreaga activitate: *„Aici odihneşte în Domnul aşteptând învierea cea de apoi, Prea Fericitul Părinte Justinian, Patriarhul României (1948–1977), care unitatea Ortodoxiei străbune a făptuit, acest sfânt locaş şi multe alte mănăstiri şi biserici a ajutat şi reînnoit, sprijinitor culturii religioase a fost şi cârma Bisericii Ortodoxe Române timp de 30 ani, cu destoinicie a purtat*".

În tot acest timp de aproape 30 de ani, foarte multe lucruri a înfăptuit Patriarhul Justinian în viaţa Patriarhiei Române. Nu există sector al vieţii bisericeşti care să nu fi primit duhul înnoitor şi organizator al său. Şi-a desfăşurat activitatea în conformitate cu libertăţile religioase acordate de Constituţia şi legile ţării, fiind animat de nobile sentimente patriotice, îndrumând clerul şi sprijinind strădaniile poporului nostru pentru bunăstarea patriei lui. Totodată s-a preocupat constant de statornicirea bunelor raporturi între cultele din ţara noastră şi a contribuit la asigurarea climatului de respect reciproc şi înţelegere între acestea, în vederea sprijinirii efortului general pentru progresul şi prosperitatea întregului nostru popor. Era ceea ce în timpul păstoriei sale s-a chemat „ecumenismul local" sau „ecumenismul practic" pe care l-a iniţiat.

Chiar în anul 1948 a înfăptuit reîntregirea Ortodoxiei ardelene şi a pus început unei noi legislaţii a Bisericii Ortodoxe Române alcătuind un alt Statut şi numeroase regulamente, a trecut învăţământul teologic în grija Bisericii, a creat cursurile preoţeşti şi de îndrumare misionară, a organizat conferinţele preoţeşti din eparhii, a înfiinţat în cadrul Sfintei Patriarhii Casa de Pensii şi Ajutor Reciproc, apoi Casele de odihnă, Azilele pentru clerici şi călugări bătrâni, de la Mănăstirile Viforâta şi Dealu, a dezvoltat Tipografia şi Atelierele Sfintei Patriarhii şi ale unora din mănăstiri, a militat pentru cântarea în comun în biserici, a săvârşit prima canonizare de Sfinţi români şi a generalizat Cultul celor cu Sfinte Moaşte în ţara noastră. A imprimat de două ori, în 1968 şi 1975, Biblia în româneşte, de mai multe ori Noul Testament şi Mica Biblie, manuale pentru Seminarii şi Institute Teologice, reviste bisericeşti centrale, a trimis tineri la studii peste hotare, a ridicat la rang de Arhiepiscopie Episcopia de la Cluj şi cea misionară din America, a reînfiinţat Episcopia de la Alba Iulia şi Vicariatul episcopal de la Constanţa, a restaurat multe mănăstiri, schituri şi biserici, opunându-se cu străşnicie demolării de biserici de către conducerea comunistă — acţiune aflată atunci la începutul ei. A reuşit în zilele sale să salveze de la demolare biserica „Slobozia" din Bucureşti. Tot la îndemnul său s-a creat şi organizat Fondul Central Misionar, organism atât de necesar Bisericii noastre ş.a.

Mai mult, patriarhul Justinian a avut şi activitate scriitoricească. A publicat studii şi articole prin diferite reviste în timpul patriarhatului său. Par-te din acestea, cărora li s-au mai adăugat şi altele alcătuite în zilele sale de primul ierarh al ţării, le-a adunat în voluminoase cărţi intitulate *„Apostolat social*", din care până la moarte a tipărit 12 volume, cuprinzând mai multe mii de pagini.

A mai tipărit cărţi de rugăciune şi de zidire sufletească şi aproape toate cărţile de slujbă de care mai cu seamă după anul 1948 se simţea mare nevoie. A îndemnat şi pe alţii — ierarhi sau preoţi — să imprime cărţi de valoare.

În acelaşi timp, în zilele păstoriei sale Biserica noastră a reintrat în Mişcarea Ecumenică, şi-a întărit şi dezvoltat legăturile cu Bisericile Ortodoxe, a început dialogurile cu Biserica Romano-Catolică, cu o seamă de culte protestante, Vechi orientale ş.a. Personal, patriarhul Justinian a vizitat patriarhatele apostolice, Ţara Sfântă, sfinţind biserica şi căminul românesc de la Ierusalim, apoi Biserici Ortodoxe din Rusia, Bulgaria, Serbia, Grecia, Muntele Athos şi a călătorit la creştinii din India, Albania, Egipt, Anglia, Franţa, Germania, Elveţia cu Consiliul Mondial al Bisericilor, Austria ş.a. În plus a acordat grijă deosebită românilor din diaspora înfiinţându-le parohii, asigurându-le lăcaşuri de cult, trimiţându-le preoţi, cărţi, calendare, veşminte, sfinte vase, felurite broşuri şi atât cât s-a putut, ajutându-i şi băneşte din Fondul Central Misionar.

Asemenea multiple realizări în cadrul Bisericii străbune de care credincioşii au luat cunoştinţă şi s-au convins astfel de realitatea lor, au făcut ca în cea mai mare parte a păstoriei sale, aceştia, fiii duhovniceşti, să şi-l apropie de suflete cu o iubire atât de caldă încât aproape nu există cuvinte potrivite prin care aceasta să se poată exprima.

Scrutând cu luare aminte spre Biserica nouă săvârşită de patriarhul Justinian, înţelegem mai bine motivele pentru care întreaga noastră obşte l-a cinstit, l-a preţuit şi l-a iubit. Înconjurat de nimbul înfăptuirilor sale, chipul patriarhului Justinian este aşezat în Panteonul marilor ierarhi ai Bisericii noastre şi numele lui va fi pomenit din neam în neam.

Pr. prof. Pavel Marcu

Bibliografie:

— *Închinare Înalt Prea Sfinţitului Justinian, Patriarhul Bisericii Române*, în „Biserica Ortodoxă Română", an LXVI, 1948, nr. 5–8;

— *Biserica Ortodoxă Română în ultimii 20 de ani, 1948–1968*, în „Biserica Ortodoxă Română", LXXXVI, 1968, nr. 6;

— *25 de ani de la întronizarea Prea Fericitului Patriarh Justinian*, în „Biserica Ortodoxă Română", XCI, 1973, nr. 6;

— *Încetarea din viaţă a Prea Fericitului Părinte Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române*, în „Biserica Ortodoxă Română", XCV, 1977, nr. 4;

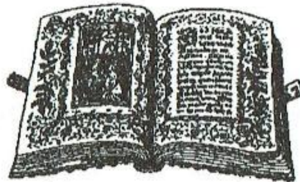
— **Pr. Prof. Mircea Păcurariu**, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, Bucureşti, 1981, p. 461–512 (ed. a II-a, Bucureşti, 1994).

Liturghierul diaconului Coresi (1570), primul *Liturghier* în limba română

de *Prot. lect. dr. Vasile PETRICA*

Diaconul Coresi este socotit, pe bună dreptate, drept *„ctitor al limbii și culturii românești"* [1], întrucât el a tipărit cele dintâi cărți în limba română care au avut o mare căutare și o răspândire în toate provinciile țării. Cum aceste cărți erau de cult, el a deschis drumul spre slujba în limba română.

Dacă până la el existau locuri unde se slujea românește [2], realitate atestată pe baza manuscriselor care circulau, apoi tipărirea *Liturghierului* românesc din 1570, a deschis drumul spre limba liturgică românească.

Tipărirea celei mai însemnate cărți pentru preot – ***Liturghierul*** – însemna o biruință pentru viitorul Bisericii și a culturii românești. Dar, în acest caz, tipărirea *Liturghierului* mai însemna și o biruință asupra propagandei calvine, cum și asupra sprijinitorilor acestui curent, pentru că de acum nu mai exista nici un fel de nădejde pentru calvinizarea cultului ortodox.

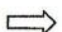
*„Aprobarea tipăririi acestui **Liturghier** a fost o capitulare a propagandei calvine, o capitulare a prozelitismului calvin în fața rezistenței ortodoxe. De altfel, prozelitismul n-a fost și nu este bun niciodată, pentru că el naște totdeauna supărări și învrăjbiri. Recunoașterea din partea principelui țării a îndreptățirii cultului ortodox în Biserica românească din Ardeal și aprobarea dată pentru tipărirea **Liturghierului românesc** a fost în tot cursul secolului XVII de cea mai mare importanță pentru soarta acestei Biserici. Cu toate abuzurile, cu toate persecuțiile întreprinse de către principii calvini din Ardeal, în secolul al XVII-lea, împotriva Bisericii Ortodoxe Române și mai ales împotriva ierarhilor acestei Biserici, n-a mai îndrăznit nici unul dintre ei să se atingă de cultul tradițional și mai ales de Liturghia ortodoxă a acestei Biserici. Întreg cultul ortodox, în frunte cu Sfânta Liturghie, era acum un bun consacrat, un bun recunoscut în mod oficial de către înaintașii acestor principi calvini și ca atare n-a mai fost pusă în discuție schimbarea, calvinizarea acestor slujbe românești."* [3]

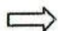
Așa a devenit tipărirea primului *Liturghier* românesc un eveniment deosebit. Din acest Liturghier azi se mai păstrează un singur exemplar și acesta la Biblioteca Facultății de Teologie din Sibiu. [4]

Raritatea acestei cărți se explică prin aceea că *Liturghierul* este cartea cea mai întrebuințată de către preot. Dacă celelalte cărți de ritual se folosesc numai pe anumite perioade, ca *Mineiul* pe o lună, *Triodul* în perioada postului Paștilor, *Liturghierul* se folosește în toate duminicile și sărbătorile. Apoi, faptul că el se păstrează permanent pe altar, motivul deteriorării acestei cărți.

Asupra lui s-au scris studii temeinice [5], însă pe toate acestea le-a întrecut lucrarea științifică consacrată în întregime acestei cărți: ***Liturghierul lui Coresi***, text stabilit și studiu introductiv de Al. Mareș, Editura Academiei, București, 1969, 188 p.).

Textul *Liturghierului* este tradus după un exemplar slavon și opinia cercetătorilor este că ei ar fi diferit de cel tipărit de călugărul Macarie în 1508, prima tipăritură pe pământ românesc. *„Am spus că traducerea **Liturghierului** lui Coresi este făcută după un text slavon pentru faptul că pomenirea celor doi sfinți naționali sârbi, Sava și Simion, nu putea fi găsită decât exclusiv într-un manuscris slavon. Se știe că nici unul dintre manuscrisele grecești nu cuprinde pomenirea acestor doi sfinți ai sârbilor. Este prin urmare cert că traducerea s-a putut face după un text slavonesc. Lucrul acesta e confirmat și de nenumăratele slavonisme, utilizate la tot pasul în cuprinsul acestui **Liturghier**".* [6] *„Datorită faptului că această Liturghie (a Sf. Ioan Gură de Aur) se săvârșește în timpul anului incomparabil mai des, mai mult decât cele două Liturghii, datorită grabei pe care știm că o aveau atunci cei interesați în romanizarea cultului, ei au socotit că rezolvă în mare parte problema romanizării Sfintei Liturghii, prin traducerea în românește, fie numai a acestei Liturghii. Așa se poate explica faptul că **Liturghierul** lui Coresi conține numai Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur, lăsând desigur ca celelalte două Liturghii bizantine să fie traduse și tipărite numai după reușita acestei prime încercări".* [7]

Fiind o carte de pionierat, acest *Liturghier* are multe greşeli, ceea ce denotă că a fost tradus şi tipărit în grabă. De fapt, *„am putea socoti* ***Liturghierul românesc din 1570****, exprimându-ne în termenii de azi, ca o ediție de probă"*. [8)]

Plecându-se de la importanța oraşului Braşov pentru cultura şi limba românească, s-a spus: *„Cartea românească porneşte din Braşov ca o solie nouă înspre toate zările şi cucereşte mințile luminate ale vremii, încălzind cu graiul natal pe cei obligați să apuce drumul înstrăinării"*. [9)]

Diaconul Coresi nu numai că a făcut un pionierat în direcția tipăririi de cărți româneşti, dar el a şi stăruit mult pe această linie. În acest scop, el a părăsit oraşul Târgovişte venind de la Braşov, unde era un puternic centru comercial şi tipărirea de cărți româneşti era mult uşurată datorită curentului Reformei calvine, care aici îşi are centrul de bază în sprijinirea tipăririi de cărți în limba romană, limba poporului, în opoziție cu catolicismul care admitea şi promova limba latină ca limbă de cult.

Cum timp de 160 de ani, adică din 1556 şi până în 1716, catolicismul s-a stins în Transilvania, ierarhia fiindu-i desființată, curentul Reformei era aici în floare. Încă din 1533, **Iohann Honterus** a instalat în Braşov o tipografie. Astfel că tipărirea de cărți în limba română, limba poporului, nu numai că era sprijinită aici în Braşov, dar era chiar încurajată. Românii din Moldova şi Țara Românească îşi doreau, fireşte, cărți în limba poporului, limba națională, dar din pricina Reformei care bântuia în Transilvania erau mai rezervați, fiindu-le teamă de cărțile tipărite cu sprijinul reformatorilor. Aşa că tipăriturile româneşti *„au întâlnit o opoziție în Muntenia şi Moldova, care aveau cărți după tradiție iar negustorul tipograf nu avea nici un interes a le refuza şi pe acestea"* [10)].

În ceea ce priveşte limba pe care Coresi a folosit-o, se constată că el *„a avut intuiția unei exprimări îngrijite, mai clare; el a fost călăuzit de ideea că romanii pot să aibă cărți tipărite în limba lor şi că toți trebuie să înțeleagă cuvântul lui Dumnezeu. În vederea împlinirii acestor necesități stringente, Coresi a tipărit cărți în limba românească, în care, în loc de termeni regionali şi arhaici... întâlnim termeni generali"* [11)].

În activitatea sa în slujba cărții româneşti, Coresi a primit un sprijin însemnat de la credincioşii români ortodocşi din Scheii Braşovului, grupați în jurul Bisericii *Sfântul Nicolae*, ctitorie a lui Neagoe Basarab şi înzestrată cu o şcoală românească, cu bibliotecă bogată în manuscrise slavone şi româneşti pentru slujbă, pentru învățătură şi lectură. Cărțile româneşti ale lui Coresi au circulat pe întreg teritoriul românesc, găsindu-se exemplare în toate provinciile române. Pe plan lingvistic circulația tipăriturilor coresiene în Transilvania, Țara Românească şi Moldova a arătat, pe de o parte, că erau înțelese de toți şi peste tot a contribuit, pe de altă parte, la consolidarea unității lingvistice, spirituale şi etnice a poporului nostru [12)], scrie un cercetător român privitor la Coresi şi activitatea sa.

Note bibliografice:

1. Dr. Ioan Bălan, **Limba cărților bisericeşti,** Blaj, 1914, p. 110.

2. Episcop Dr. Antonie Plămădeală, **Clerici ortodocşi ctitori de limbă şi cultură românească,** Editura Institutului Biblic şi de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1977, p. 8; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu, **Istoria Bisericii Ortodoxe Române**, vol. I, p. 524; Pr. prof. Dr. Milan Şesan, **Despre limba liturgică la români,** „Mitropolia Ardealului", Anul XX, 1975, Nr. 1-2, p. 21.

3. Pr. prof. Dr. Spiridon Cândea, **Primul liturghier românesc tipărit,** „Mitropolia Ardealului", Anul IV, 1959, Nr. 9-10, p. 729-730.

4. Pr. prof. Dr. Spiridon Cândea, **Liturghie, liturghisire, liturghier şi liturgică,** „Mitropolia Banatului", Anul XIV, 1964, Nr. 9-10, p. 590.

5. S. N. Sulică, **O nouă publicație românească din secolul al XVI-lea: liturghierul diaconului Coresi, tipărit la Braşov în 1570**, Târgu Mureş, 1927; Pr. prof. Dr. Spiridon Cândea, **Primul liturghier românesc tipărit**, „Mitropolia Ardealului", Anul IV, 1959, Nr. 9-10, p. 722-777.

6. Pr. prof. Spiridon Cândea, **art. cit.**, p. 770.

7. **Ibidem**, p. 739.

8. P. prof. M. Păcurariu, **op. cit.**, p. 530.

9. G. Ivaşcu, **Istoria literaturii române,** vol. I, Editura ştiințifică, Bucureşti, 1969, p. 103.

10. Barbu Teodorescu, **Personalitatea diaconului Coresi şi rolul lui în cultura românească,** „Biserica Ortodoxă Română", Anul LXXVII, 1959, Nr. 3-4, p. 296.

11. Prof. Cornel Rădulescu, **Primele traduceri româneşti ale cărților de ritual — secolele XVI-XVII,** „Glasul Bisericii", Anul XXXIV, 1975, Nr. 5-6, p. 589.

12. **Ibidem**, p. 590.

Pr. Lector Dr. Simion Todoran

BISERICA ŞI TINERETUL

PROBLEME MORALE ALE TINERILOR DE AZI ŞI SOLUŢIILE LOR DIN PERSPECTIVĂ CREŞTINĂ

E un fapt, recunoscut de toţi că omenirea se află într-o epocă de rapidă transformare, de progrese uluitoare. Evidente sunt întâi progresele ştiinţei şi tehnicii, care îşi pun pecetea asupra tuturor sectoarelor vieţii omeneşti. Ştiinţa pătrunde tot mai adânc în cunoaşterea lumii, descoperind noi legi, noi energii, nebănuite, tehnica, pe baza ştiinţei, pune la dispoziţia omului unelte care îl ajută să stăpânească tot mai deplin forţele naturii, să pună în slujba sa aceste forţe.

Vremea noastră e vremea tineretului. O lume veche se dărâmă, o lume nouă îşi caută formele de viaţă. Pulsul ei zvâcneşte în venele tineretului. Puls iuţit de nelinişte, întretăiat de nesiguranţe, biciuit de enigme. Între generaţia veche şi generaţia nouă există, incontestabil, un hiatus. Neliniştea generaţiei vechi se transformă în suspine după lumea care amurgeşte; zbuciumul generaţiei noi sunt nădejdi aruncate spre lumea care vine. De aceea tineretul e azi preocuparea universală. Statele în care viaţa socială îşi caută mai accentuat noile forme de aşezare şi-au făcut din această preocupare de tineret problema principală.

Copiii de azi, este clar, nu mai seamănă cu noi, copiii de acum 40-50 de ani. Dacă ar fi să căutăm să stabilim pe ce cărări tainice a pornit prefacerea de sub ochii noştri, şi cum noi, părinţii, suntem şi rămânem totuşi nesolidari cu copii noştri, ar fi să rămânem prea mult într-un domeniu nesigur, pe care însă *Sfânta Scriptură* îl luminează deodată cu sentinţa inatacabilă:

„Părinţii au mâncat aguridă
Şi s-au strepezit dinţii copiilor".

Trebuie să recunoaştem că marele păcat al generaţiei noastre, adică credinţa aproape exclusivă în cele ce se văd şi se pot pipăi, a trecut în sângele copiilor şi s-a înrăutăţit. Noi, cei bătrâni, eram ispitiţi de ideea că lumea aceasta trebuie cultivată numai pentru ea. Copiii noştri sunt furioşi, încredinţaţi că lumea aceasta trebuie cucerită cu orice preţ, şi cu orice primejdie. Putem spune, pe scurt, că toată răutatea şi dezordinea date pe faţă de actuala tânără generaţie, provin din jalnicul materialism contemporan, agravat de conflictele dintre popoare.

Lupta pentru noile tipare de viaţă nu are însă un caracter politic şi social. Tendinţa ei este să consolideze noile forme într-o concepţie integrală de existenţă. Din Evul Mediu ideea metafizică n-a fost atât de amestecată în actualitatea imediată. Dacă sub acest raport, epoca liberalismului se caracterizează printr-o indiferenţă metafizică ce îngăduia calea mediocrităţii, tendinţele dominante ale vremii de azi merg până la extrem; până la suprema afirmaţie sau până la suprema negaţie. Creştinismul şi ateismul sunt punctele culminante, care solicită psihologia zbuciumată a generaţiei tinere. Am putea să definim spiritul nou al vremii prin oroarea faţă de dimensiunile mijlocii şi prin pasiunea exclusivistă a liniilor infinite: fie linia orizontală, de platitudine uniformă, a comunismului ateist (care trăieşte, încă, în multe conştiinţe), fie verticala infinită a ierarhiilor cimentate de spiritualismul creştin. *Aurea mediocritas* a lui Horaţiu e o formulă de viaţă calmă ce nu-şi găseşte locul în gigantica încordare de forţe a epocii noastre.

Problema „*Bisericii şi tineretului*" nu e azi o problemă de cateheză şi pastorală, în care Biserica să aibă iniţiativa, ci e o problemă de atitudine impusă tineretului de spiritul vremii.

Fiecare epocă creştină a avut luptele, biruinţele şi înfrângerile ei. Armele de luptă, argumentele apologetice, metodele defensive şi ofensive, se deosebesc şi s-au deosebit de la epocă la epocă. Biserica nu poate sta pasivă în mijlocul acestor transformări. Deşi dogmele sunt aceleaşi, cultul este acelaşi, disciplina bisericească este aceeaşi, totuşi viaţa bisericească e pe cale de înnoire. Adevărul creştin este veşnic, dar el trebuie să satisfacă setea după o viaţă avansată a tuturor oamenilor, a credincioşilor din vremea noastră. Fiind veşnic, adevărul creştin e mereu nou, e mereu contemporan, niciodată rămas în urmă, depăşit. Pentru aceea cei ce reprezintă Biserica, trebuie să fi pătrunşi adânc de duhul lui Hristos — care e veşnic viu — şi de spiritul înnoitor al vremii. Iisus Hristos ne cheamă să colaborăm cu El, să colaborăm cu oamenii de pretutindeni, pentru o viaţă nouă în dragoste, dreptate şi pace.

Tineretul nostru românesc, în bătaia curentelor contradictorii ce ne vin atât din Apusul Europei cât şi din sincretismul euro-asiatic se găseşte în situaţia de a lua *sua sponte* o atitudine sau alta faţă de creştinism. Bisericii îi rămâne sarcina să capteze şi să filtreze valurile afirmative ce-i năvălesc în prag sau să împrejmuiască valurile negative şi rebele ce-i bat în coastă.

Este ştiut că, în educaţia omului, buna tradiţie şi ordinea severă sunt mult mai hotărâtoare şi mai bine făcătoare decât o cultură lipsită de sistem şi oferită fără verificări, fără nici o precauţiune.

Noi vom considera raportul dintre Biserică şi tineret sub unghiul iniţiativei tineretului de a se apropia de Iisus Hristos.

Am scris această conferinţă cu gândul că, înţelegând mai bine prezentul, putem să sesizăm mai bine viitorul. Printre emisiunile de radio şi televiziune cele mai ascultate sunt buletinele meteorologice. Fiecare doreşte să-şi organizeze timpul, munca şi bucuriile sale în cele mai bune condiţii. Fotografiile luate din satelit descoperă zonele înnourate, permiţând anunţarea timpului înnourat sau însorit, seceta sau ploaia. Tot astfel, din totdeauna, oamenii au căutat să-şi descopere viitorul, zilele propice pentru afaceri.

I. TENDINŢE DE ÎMPĂRŢIRE

Se cunoaşte opoziţia dintre Est şi Vest, dintre Nord şi Sud. În anul 1900 populaţia albă reprezenta 30 % din 1,65 miliarde de locuitori. Astăzi sunt 20 % la 6 miliarde de oameni. În acest timp populaţia de culoare, de patru ori mai numeroasă, dispune de condiţii de viaţă, adesea, submediocre.

Se constată un declin demografic în ţările industriale şi o suprapopulare în ţările în curs de dezvoltare. Tendinţa tinerilor de a emigra în statele industrializate se loveşte de două obstacole: 1) şomajul şi 2) calificarea necorespunzătoare, în timp ce industria cere muncitori calificaţi.

Din punct de vedere politic ***se constată un eşec al modelelor politice***. Capitalismul şi socialismul împărţeau populaţia globului. Capitalismul a servit Statul în a ignora legea cererii şi a ofertei; socialismul a fost incapabil de a împlini speranţele promise.

Majoritatea a ajuns să fie contestată. Democraţia presupune ca minoritatea să se supună majorităţii. Din ce în ce mai mult, minorităţile ideologice (ecologice, economice, etnice, regionale, etc), nu acceptă deciziile luate de majoritate, ducând la lupte, uneori, violente. În astfel de situaţii ⇨

structurile puterii se văd puse în poziţia de a dispune de autoritatea lor.

Se constată *sfârşitul ingerinţei*. Toate mijloacele de informare în masă (presa, radioul, televiziunea) ne permit să ştim ce se întâmplă în lume, cel puţin parţial. Opinia publică poate să oblige un guvern să intervină într-o problemă umanitară sau politică. În principiu suveranitatea naţională este intangibilă, dar războiul din Golf, cel din ex-Iugoslavia etc., a suscitat o ingerinţă umanitară pe baza unui drept internaţional. Este greu de stabilit care sunt limitele unui astfel de drept.

Războiul pentru supremaţia economică a secolului 21 deja a început. Cea mai importantă inovaţie a timpului nostru va fi naşterea unui nou sistem de creare de averi, bazată nu pe forţa muşchilor, ci pe inteligenţă. Aceasta este de fapt apariţia economiei ştiinţei, ce a lansat economiile avansate într-o teribilă competiţie mondială.

Winston Churchill a făcut odinioară această profeţie: *„imperiile viitorului vor fi imperii ale spiritului”*. Această profeţie s-a împlinit. Este ceea ce se întâmplă printr-o convergenţă a mutaţiilor din producţia propriu-zisă, compoziţia capitalului şi până la natura monezii de schimb. Aceste schimbări sunt pe cale să instaleze pe scara mondială un sistem revoluţionar de creştere a bogăţiilor.

Tabloul acesta este completat de alte trei realităţi: declinul, tot mai accentuat, al comunismului imposibilitatea ţărilor în curs de dezvoltare de a se uni şi apariţia Japoniei şi a Europei ca rivale ale Statelor Unite. Aceasta este lupta ce se va da pentru dominarea secolului 21.

Statele Unite posedă o capacitate de acţiune militară fără egal. Deficitul americanilor depinde de finanţarea Japoniei. În anul 1991 deficitul SUA era de 318 miliarde dolari.

Europa, cu cei 320 milioane de locuitori dispune de un produs naţional brut echivalent cu cel al Statelor Unite şi 1 1/2 cel al Japoniei. Ţările care formează comunitatea economică europeană deţin 20% din comerţul mondial. Dar omogenitatea politică şi economică este departe de a fi realizată pentru a face faţă concurenţei.

Din punct de vedere **cultural** societatea s-a individualizat. Un număr tot mai mare de oameni lucrează acasă. Creativitatea nu poate fi realizată decât de persoanele extrem de individualizate. Ideologia revoluţionară franceză l-a eliminat pe Dumnezeu din societate. [...]

Regimul politic al României actuale se încearcă să fie unul democratic, nu are o grijă deosebită pentru tineri. Biserica Ortodoxă, deşi Biserică majoritară, e privită mai mult dintr-un unghi festivist, decorativ. În realitate e un stat laic, indiferent din punct de vedere religios, gata oricând să socotească religia ca o simplă afacere particulară după cea mai bună regulă democratică şi să se simtă incomodat ori de câte ori religia se conturează ca forţă colectivă socială. Statul nu vede în cultul organizat nici măcar o formă de disciplină socială şi de solidaritate morală, ci mai mult o sarcină bugetară la care e gata să renunţe oricând.

Aceeaşi indiferenţă oficială se observă faţă de tineret. În ţările civilizate problema tineretului constituie o problemă vitală. România e aproape pe ultimul loc la acest capitol. Nu e tineret sub soare mai abandonat propriei sale soarte ca tineretul nostru românesc. Cine se preocupă de pregătirea acestui tineret pentru o epocă ce se apropie cu paşi uriaşi? Nu se pun oare pentru el aceleaşi întrebări grele ca pentru tineretul de pretutindeni ? Nu stă şi el astăzi în faţa perspectivei tragice a şomajului? Şomajul reprezintă nu numai lipsa mijloacelor pentru un trai decent, ci şi o criză de identitate pentru cel ce continuă să se integreze în societate. De aici se ajunge la folosirea drogurilor, la corupţie şi prostituţie. Nu e şi el setos de o concepţie integrală de viaţă în care să-şi salveze sufletul din ruinele ce se îngrămădesc în jurul lui?

Exodul tinerilor, o altă realitate crudă, acel flux migrator făcut din raţiuni politice şi economice, a devenit incontrolabil. După unele statistici neoficiale, din România au emigrat într-o perioadă de 3 ani peste 500.000 de mii de tineri cu studii superioare! Ce pierdere imensă pentru un stat! Câte lucruri, pentru care s-au pregătit în licee şi facultăţi, pentru care s-au cheltuit bani şi multă energie, s-ar fi putut face! Din ţările Europei de Est emigrează cam 450.000 mii de persoane anual. Ce se va întâmpla cu cele 20 de milioane de emigranţi din toate ţările lumii? când încet, încet se închid graniţele.

Presa, cinematograful, radioul si televiziunea, care sunt instrumentele cele mai de seamă ale unei sănătoase îndrumări, sunt astăzi în România cele mai periculoase mijloace ale dezagregării morale. Librăriile şi chioşcurile gem de reviste pornografice în care imaginea trupului gol se întrece cu textul celor mai abjecte apologii ale instinctelor inferioare. O literatură de prost gust dă un prestigiu pseudoştiinţific tuturor acestor aberaţii proferate în numele nudismului, al naturismului şi al eliberării de obsesiile sexuale. Tolerându-le, statul se face complice la funesta operă de demoralizare a tineretului. În ordinea politică şi socială, pătura conducătoare nu oferă ca îndrumare decât cluburile de partid în care tineretul e momit pentru a fi schilodit sufleteşte după chipul şi asemănarea politicianismului, precum anume cerşetori de profesie fură copii şi le desfigurează trupurile mici ca să-i facă apţi pentru practicarea cerşitoriei.

Studenţii români sunt săraci. Copii de oameni care trăiesc din salarii mici, unii au părinţii şomeri, duc după ei sărăcia lucie de-acasă. În universităţi s-au constituit Asociaţia Studenţilor Creştini Ortodocşi Români (ASCOR).

Faptul că după decembrie 1989 Biserica Ortodoxă a fost ţinta unor atacuri extrem de violente, a determinat tineretul nostru să evolueze din ce în ce mai mult spre o stare de conştiinţă.

La toate acestea se adaugă un lucru nou: debandada şi jafurile din averea publică ale politicienilor. Se nasc reacţii morale ale tinerilor. Se cunosc manifestările tinerilor, şi ale vârstnicilor deopotrivă, din Piaţa Universităţii, din primăvara anului 1990. Se cunosc şi consecinţele: o mineriadă sângeroasă, populaţia, şi mai ales intelectualitatea tânără, din Bucureşti a fost maltratată, capii studenţilor duşi la închisoarea Jilava. Tinereţea lor prigonită pentru dreptate şi comprimată între pereţii închisorii nu află alt sprijin decât în Dumnezeu.

În atitudinea ei faţă de Biserică, generaţia tânără manifestă o altă înţelegere. Biserica e o putere vie şi actuală, o pârghie necesară a vieţii prezente. Inima, a zis **Pascal**, îşi are raţiunile ei pe care raţiunea nu le cunoaşte. Să zicem în loc de inimă viaţă şi să repetăm adevărul profund al genialului gânditor că viaţa îşi are raţiunile misterioase pe care raţiunea nu le cunoaşte. Criza contemporană nu e numai economică, nu e numai financiară, nu e numai politică, nu e numai socială, nu e numai morală; ea e criză ontologică ce pune din nou problema originii vieţii şi deci a destinului omenesc.

Se vorbeşte mult despre „educaţia simţurilor”, dar ne preocupăm prea mult de activitatea periferică a simţurilor. Trebuie să apelam mai ales la voinţa de a vedea bine şi de a auzi bine, de a reţine bine ceea ce am văzut şi am auzit. Să încercăm să dăm toată atenţia culturii energiilor morale şi, făcând aceasta, vom vedea că, prin chiar natura ei, cura morală din suflete cere să fie pusă pe o temelie religioasă.

– Continuare în pagina 17 –

EMINESCU ÎN CONŞTIINŢA ORAVIŢEI

Prot. Ioan Văran

Manifestările culturale ale anului 2000 s-au derulat indubitabil sub aureola Luceafărului poeziei româneşti, marele şi inegalabilul Eminescu. Dăruirea unui an din viaţă memoriei marelui poet naţional a însemnat pentru cultura românească, ca dealtfel şi pentru ostenitorii ei, cel mai frumos omagiu aşezat pe altarul aducerii aminte. Cei 150 de ani de la naşterea lui reprezintă în fond clipa unei istoricităţi dăruită definitiv veşniciei, aşa cum el însuşi veşnic este, acolo sus, în noi, pretutindeni.

Fiind *„o sinteză a spiritualităţii româneşti*", aşa cum afirmă Dr. Ionel Bota, opera lui Eminescu a fost într-o permanentă legătură cu datele specifice provinciilor noastre istorice. *„Omul care a cunoscut mai bine ca oricine ţara lui*" (N. Iorga) s-a implicat deplin în destinul spiritual al românilor de pretutindeni, inclusiv al acelora din Banat.

Fără prejudecăţi, Eminescu a reuşit înaintea politicului să facă *„Unirea cea mare*" a tuturor românilor prin redescoperirea unicului destin, acela de a fi una în *„cuget şi simţiri*".

Popasul lui Eminescu la Oraviţa s-a derulat tocmai sub acest crez pe care ulterior tânărul de 18 ani l-a rostuit deplin în conştiinţa creativităţii sale. Sosirea trupei lui Pascaly la Oraviţa în ziua de 12/30 august 1868 a însemnat pentru posteritate naşterea certificatului de şedere veşnică în urbea de sub poalele Marilei. Primirea extraordinară de care s-au bucurat cei doisprezece artişti, fastul organizat la hotelul Coroana, *„muntele de flori*" care a acoperit trupul doamnei Pascaly declamând *„Copila română*", au însemnat, desigur, tot atâtea motive întru sensibilizarea tânărului sufleor, care a plecat din Oraviţa cu siguranţa reală că se va reîntoarce în sufletul locului, aşa cum a promis tuturor locurilor văzute. În acest context, Oraviţa s-a dovedit un loc norocos, nu atât prin voia unei întâmplări, cât mai ales prin felul în care a ştiut să-şi coordoneze propria-i existenţă. Binecuvântată cu har şi cu oameni care au realizat aici adevărata simbioză a veacurilor primare, Oraviţa a ştiut să-şi adune fiii sub lumina unicei responsabilităţi, aceea de a fi împreună într-o lume în care dreptul la viaţă a fost privit mereu ca un dar dăruit tuturor.

Poate că acesta este unul din motivele pentru care Eminescu n-a plecat vreodată din Oraviţa. În calendarul de suflet al oraviţenilor, toate zilele şi toate nopţile sunt însemnate de paşii poetului pe care localnicul, trecătorul îi simte încă de la gară şi până sus în vechiul oraş, acolo unde într-un loc retras de tumultul străzii străjuieşte maiestuoasa catedrală a teatrului românesc.

Mulţi au venit cu fireasca întrebare: de ce oare Eminescu a rămas întipărit atât de pregnant în conştiinţa oraviţenilor? Răspunsul este dat de însăşi viaţa trăită aici, de felul în care localnicii au atribuit actului comunitar dragostea de a fi împreună. Ne aducem aminte că a doua jumătate a sec. al XIX-lea a însemnat pentru spaţiul european o perioadă de mari convulsii sociale, politice şi economice. Aproape pretutindeni în Europa era imposibil de promovat ideea altruismului, a înţelegerii, a comuniunii depline. La Oraviţa, în această *„capitală a tuturor marginilor*", aşa cum o alinta adeseori regretatul eminescolog prof. Eugen Todoran, lucrurile stăteau altfel. Prezenţa între românii băştinaşi a populaţiei de origine germană, maghiară, italiană, evreiască, macedo-română etc., n-a însemnat un motiv în calea unui dialog, ci dimpotrivă, această diversitate a dus în timp la marea unitate a locului, confirmată de altfel în faptele vremii. Aşa se face că multele premiere industriale dar şi culturale i-au găsit pe toţi împreună.

Deasupra tuturor stă însă şi gestul fruntaşilor oraviţeni care în data de 17 martie 1866, în scrisoarea de intenţie de a muta scaunul episcopal de la Caransebeş la Oraviţa, prezentau anumite priorităţi ale urbei cărăşene faţă de Caransebeş. Poate că gestul marilor personalităţi cărăşene: At. Marienescu, Simion Mangiuca, Dimitrie Popovici, Mihail Velcean, Dimitrie Turcu ş.a. ar fi rămas unul anonim, fără o importanţă anume, dacă alături de ei n-ar fi figurat semnăturile unor romano-catolici germani cu mare greutate în viaţa economică şi culturală a Banatului Montan cum au fost: Carl Knoblau, Paul Schäfen, Iulius Schnabel ş.a.

În încheierea demersului lor, aceştia subscriau fără rezerve la memoriul românilor şi sărutau dreapta ierarhului de la Caransebeş (Ioan Popasu) cu *„aceeaşi smerenie şi onoare ca şi fraţii lor români*" (Actul celor 53 de fruntaşi oraviţeni, redactat de protopopul Iacob Popovici în 17 martie 1866). Gestul în sine denotă un anumit tip de cultură şi civilizaţie arareori întâlnit la vremea respectivă în spaţiul european. Într-o astfel de lume a venit Mihai Eminescu la Oraviţa şi tot într-o astfel de lume a rămas definitiv aici.

Între gazetele timpului (Curierul de la Iaşi, Albina, Familia, Gazeta Transilvaniei) care remarcau pe prima pagină bucuria oraviţenilor prilejuită de venirea trupei lui Pascaly la Oraviţa se numărau şi gazetele de limbă germană: Hermansstädter Zeitung, Arader Zeitung, Temesvarer Zeitung şi Orawiczaer Wochenblatt. Desigur tonul laudativ era dat de cei ce împreună cu românii respirau bucuria aceluiaşi cer.

Aşa se explică bucuria oraviţenilor de a-şi păstra trecutul şi pe toţi cei ce s-au străduit în armonizarea timpurilor trăite. Din această perspectivă, Eminescu a fost încadrat perfect în suita de mari personalităţi care au bucurat pământul Oraviţei cu prezenţa lor. În această constelaţie de valori, indiferent de segmentul de provenienţă, Eminescu şi-a găsit locul, nu numai în calitate de român, ci în principal prin prisma valorii universale pe care a aşezat-o deplin în sfera universalităţii oraviţene.

Decernarea titlului de Cetățean de onoare al Municipiului Caransebeș Prea Sfinției Sale, Dr. LAURENȚIU STREZA, Episcopul Caransebeșului și Locțiitor al Episcopiei de Vârșeț, act de cinstire adusă Bisericii lui Hristos

Anul mântuirii 2000 nu se putea încheia mai frumos pentru fiii duhovnicești ai Eparhiei Caransebeșului decât prin acordarea, în frumoasa zi de 19 decembrie, ora 17, în Sala de ședințe a Primăriei Caransebeșului, a prestigiosului titlu de Cetățean de onoare al acestui municipiu, Prea Sfințitului nostru ierarh Dr. Laurențiu Streza.

În prezența unei numeroase asistențe acest moment înălțător pentru Biserica dreptmăritoare a debutat cu cuvântul de deschidere a ședinței solemne a Consiliului local, rostit de către domnul Ing. Ioan Mura, Primarul orașului.

A urmat citirea Hotărârii cu nr. 207 a Consiliului local prin care, la propunerea domnului consilier Ioan Marcel Vela, să i se acorde Prea Sfințitului Episcop Laurențiu titlul de Cetățean de onoare al orașului de pe Timiș.

La rândul său, domnul Ing. Valentin Dascălu, Viceprimarul orașului, a dat citire motivației care a determinat pe membrii Consiliului local să acorde acest titlu de aleasă cinstire titularului scaunului episcopal de Caransebeș.

Respectându-se procedura, P.C. Pr. Prof. Drd. Ionel Popescu, consilier local, a citit îndătinatul LAUDATIO, pe care-l găzduim cu bucurie în numărul de față al revistei noastre.

Acestor momente le-a urmat fireștile și generoasele luări de cuvânt din partea domnilor: Ioan Marcel Vela, fost Prefect de Caraș-Severin, General Marian Tutilescu, fost Șef al Inspectoratului Județean de Poliție Caraș-Severin, Prof. Univ. Dr. Vasile Mircea Zaberca, Decanul Facultății de Științe Economice și Administrative din cadrul Universității „*Eftimie Murgu*“ Reșița, Dr. Gheorghe Borcean, Directorul Spitalului Municipal Caransebeș, Prof. Constantin Brătescu, Directorul Arhivelor Statului Caransebeș, PP. CC. Pr. Lect. Univ. Vasile Petrica, Protopopul Reșiței, Pr. Ioan Văran, Protopopul Oraviței, Ing. Minea Mihai, consilier local și Prof. Iulian Lungu.

În cuvântul său de mulțumire, P. S. nostru episcop Laurențiu a rostit cuvinte emoționante referitoare la cinstea care i s-a adus, subliniind totodată faptul că această cinstire se cuvine de fapt străvechii vetre de spiritualitate românească din Banat care este Episcopia Caransebeșului, precum și întregii Biserici luptătoare a lui Hristos.

Manifestarea s-a încheiat cu două succinte recitaluri de colinde oferite auditoriului de către un grup de elevi de la Liceul „*Traian Doda*“ din Caransebeș, dirijați de doamna învățătoare Florica Franț și de elevi ai Seminarului Teologic-Liceal „*Ioan Popasu*“, dirijați de inimosul maestru Dumitru Jompan.

Această manifestare de suflet care a reunit pe fiii Caransebeșului în jurul ierarhului nostru se înscrie cu litere de aur în paginile nemuritoare ale istoriei acestei Episcopii bănățene.

Să ne trăiți întru mulți și fericiți ani, Prea Sfinția Voastră!

Redacția

LAUDATIO

***Prea Sfinţitul nostru Dr. Laurenţiu Streza*, Episcopul Caransebeşului şi locţiitor al Episcopiei de Vârşeţ**, a văzut lumina zilei la 12 oct. 1947, în comuna Sâmbăta de Sus – Braşov, din părinţii creştini ortodocşi Viorica şi Iulian (mort prematur în urma unui grav accident). Copilăria şi tinereţea şi le-a petrecut la poalele munţilor Făgăraş, lângă aşezământul brâncovenesc al mănăstirii Sâmbăta de Sus, de care a fost atât de legat cu întreaga familie.

După clasele primare urmează, cu rezultate deosebite, cursurile Liceului „*Radu Negru*“ din Făgăraş (bacalaureat 1965).

Motivat de o chemare lăuntrică îşi continuă studiile la *Institutul Teologic Universitar din Sibiu* (1965–1969), cursuri de doctorat la Bucureşti (1970–1973), obţinând titlul de *Doctor în Teologie* cu valoroasa lucrare „*Botezul în diferite rituri creştine*“, sub prestigioasa îndrumare a marelui liturgist contemporan Pr. Prof. Ene Branişte. Între anii 1982–1983, în vederea desăvârşirii studiilor pentru obţinerea titlului de doctorat a urmat cursuri post-universitare în Bossey-Elveţia.

Activează ca preot paroh în *Lisa*, Protopopiatul Făgăraş (1970–1976), după care urcă, consecvent, treptele învăţământului universitar de la Sibiu: spiritual (1976–1981), asistent (1981–1986) şi titular al catedrei de *Liturgică, Pastorală şi Artă creştină* (1986) iar din 1992, secretar ştiinţific al Facultăţii.

După cei 7 ani fructuoşi de pastoraţie la Lisa, se va face remarcat — ca cercetător ştiinţific în teologia liturgică — mai ales cu lucrări redactate cu multă acrivie şi responsabilitate faţă de cuvântul scris. Pe lângă prodigioasa teză de doctorat despre problema botezului, zecile de articole răspândite în presa bisericească românească şi în anuarele simpozioanelor ştiinţifice internaţionale la care a participat conturează profilul unui teolog ortodox român autentic, cu o largă deschidere spre problematica vieţii contemporane.

În urma unei grele încercări prin care a trebuit să treacă, alături de familia sa, prin pierderea soţiei, în vara anului 1996, Înaltul Colegiu Electoral Naţional Bisericesc îl alege — cu o majoritate grăitoare — ca titular al Episcopiei de Caransebeş, în urma trecerii la cele veşnice a fostului episcop Emilian Birdaş.

Ca **ierarh la Caransebeş**, s-a străduit şi a reuşit să dinamizeze viaţa nou-reînfiinţatei Episcopii. Astfel, un obiectiv important l-a constituit reînfiinţarea învăţământului teologic universitar prin deschiderea Facultăţii de Teologie Ortodoxă-Istorie din cadrul Universităţii „*Eftimie Murgu*“ Reşiţa, dotând noua instituţie cu tot ce e necesar unei bune activităţi.

Pe plan pastoral, chiriarhul nostru a promovat un nou suflu în parohii, hirotonind preoţi tineri şi punând un accent deosebit pe disciplina clerului.

Pe plan administrativ-bisericesc, Prea Sfinţia Sa s-a străduit să ducă la îndeplinire realizarea idealului înaintaşilor săi, şi anume ctitorirea noii Catedrale Episcopale. Lucrările, în plină desfăşurare, au atins până în prezent cota zero, existând toate condiţiile pentru demararea în primăvară a lucrărilor de zidărie. Pe lângă şantierul Catedralei, există încă alte 14 construcţii de biserici, aflate în diferite stadii de execuţie. Toate aceste strădanii administrativ-bisericeşti şi încă multe altele s-au bucurat de slujbele de binecuvântare de lucrări şi de pictură bisericească la peste 80 de biserici.

Ştiind că eparhia Caransebeşului este depozitara unor străvechi valori culturale, Prea Sfinţitul nostru episcop a organizat şi patronat numeroase manifestări culturale, cu caracter naţional şi internaţional, precum şi numeroase simpozioane de specialitate.

Grija părintească a ierarhului nostru s-a făcut simţită şi atunci când vitregiile vremii s-au concretizat în adevărate catastrofe (inundaţii, alunecări de teren, secetă), poposind în mijlocul celor năpăstuiţi cu ajutoare sufleteşti, băneşti şi materiale.

Nu putem întregi acest portret de suflet fără să subliniem interesul Prea Sfinţitului Părinte Laurenţiu pentru bunul mers al vieţii monahale, prin înfiinţarea de 8 noi centre monahale pe lângă cele 6 existente iniţial, care, la rândul lor, s-au bucurat de noi îmbunătăţiri şi înzestrări.

Şi nu în ultimul rând, ierarhului nostru i-a fost încredinţată, din partea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, chiriarhala purtare de grijă faţă de fraţii noştri din Episcopia de Vârşeţ, P.S. Sa depunând un efort susţinut pentru constituirea canonică a noii Episcopii şi a structurilor de funcţionare a acesteia. Nenumărate vizite canonice şi slujbele arhiereşti, participarea la simpozioane culturale confirmă cele spuse mai sus.

Aceste câteva elemente expuse aici converg spre realizarea unui profil de conştiinţă ortodoxă românească a celui ce ne este, tuturor, ales chiriarh: ***Prea Sfinţia Sa Dr. Laurenţiu Streza*, Episcopul Caransebeşului şi Locţiitor de Vârşeţ.**

TRAIAN DORZ (*Hristos — mărturia mea*, vol. 3):

...despre mesajul ceresc trimis de Dumnezeu, prin Lucrarea Oastei Domnului, special poporului nostru. În cel mai crucial moment al istoriei sale, şi anume, imediat după independenţa noastră naţională şi întregirea ţării. Pentru ca, deodată cu dezrobirea trupească de sub duşmanii din afară, să-şi capete şi eliberarea sufletească de sub robia duşmanilor dinlăuntru, care erau păcatele noastre naţionale şi personale, duşmanii cei mai tirani şi mai neînduratori. Marile noastre păcate naţionale şi personale: alcoolismul, sudalma, furtul, minciuna, analfabetismul. Împotriva acestora a pornit Oastea Domnului de la început un necruţător război de dezrobire naţională şi personală. Şi în nebănuit de mare măsură a reuşit. Mesajul divin al Oastei Domnului a fost trimis la Biserica şi credinţa noastră strămoşească, la fel, într-un moment crucial, când marea ei datorie pentru sufletul poporului nostru creştea şi mai mare în faţa neamului întregit şi a viitorului frământat. Ce mare şi binecuvântat folos ar fi avut atât neamul, cât şi Biserica prin puterea cerească şi înnoitoare a acestui mesaj! Ce salt uriaş ne-ar fi ridicat, prin el, la nivelul superior al celor mai vrednice popoare, mult mai repede decât pe acestea! Dar ce trist că acel mesaj divin a fost zădărnicit. Atât elitele conducătoare ale poporului, cât şi cele ale Bisericii, în loc să-l primească cu bucurie, l-au respins, prigonind Lucrarea Oastei în modul cel mai necruţător. Dar această Lucrare sfântă, născută din dragostea de Dumnezeu şi de oameni, a rămas credincioasă mesajului ei, muncind şi luptând pentru a-şi împlini scopul pentru care a fost trimisă. Dar cu mijloace mult inferioare şi în condiţii mult mai grele de cum ar fi avut dacă era altfel. Am avut însă permanent în inimile noastre încredinţarea puternică şi sfântă că va veni o vreme, că se va ridica odată cineva cinstit şi drept, înţelept şi competent care va vedea, care va aprecia, care va recunoaşte şi va mărturisi cât bine a făcut Dumnezeu ţării şi naţiunii noastre prin această Lucrare. Această încredinţare, tot aşa de puternică, o avem şi azi. Cu ea trăim şi cu ea vom muri, convinşi fiind că vremea ei odată şi odată tot va veni. Noi ştim că avem dreptate şi că ea va străluci odată în faţa tuturor. O aşteptăm aceasta liniştiţi, ori pe pământ, ori sub pământ, nu are importanţă cât.

În lucrarea cea tainică şi sfântă a lui Dumnezeu, noi nu suntem singuratici, ci uniţi cu alţii, ca nişte mădulare în trup, după cum este scris: sunteţi mădulare unii altora... Şi după cum în trup există un echilibru fără de care n-ar fi cu putinţă viaţa, tot aşa în Tainicul Trup al lui Hristos, care este Biserica Lui cea Vie, este nevoie să fie şi să se păstreze mereu un astfel de echilibru.

Dacă unele mădulare sunt mai slabe, altele trebuie să fie mai tari. Dacă unele sunt mai bolnave, trebuie ca altele să fie mai sănătoase. Dacă unele sunt mai uşurate, trebuie ca altele să fie mai împovărate. Când un umăr nu vrea să poarte nici o povară, trebuie ca umărul celălalt să poarte două. Dacă unii păcătuiesc, trebuie alţii care să ispăşească. Spune Sf. Pavel: *„cine cade şi eu să nu ard?“*.

— Dar de ce să arzi tu, Sfinte Pavele, şi să nu ardă acela care cade?

— Pentru că lui nu-i pasă, el nu simte. Dar Duhul Sfânt, Care veghează asupra întregului Trup al lui Hristos, trebuie să restabilească echilibrul, spre a nu se prăbuşi totul...

Mai zice Sf. Pavel: *„... şi în trupul meu împlinesc (prin suferinţa mea) ceea ce mai lipseşte suferinţelor lui Hristos pentru Trupul Său, care este Biserica...“*. Dacă n-ar fi aşa, organismul bolnav, rămas fără anticorpii care să lupte cu microbul pătruns în el, ar fi cuprins total de moartea şi putrefacţia păcatului.

Când nu mai este un Avraam care să mijlocească în rugăciune şi un Lot care să sufere în neprihănire, atunci Sodoma arde şi Gomora piere. Când nu mai este nimeni care să se roage şi să sufere pentru iertarea celorlalţi, atunci pierzarea se prăbuşeşte peste toţi.

De aceea trebuie să fie suferinţă în unii, pentru că sunt păcate în alţii. Când pe o parte a cântarului se pune o greutate, trebuie neapărat ca pe cealaltă parte să se pună contrariul ei, care s-o ridice. De aceea, când unii prea râd, trebuie ca alţii să prea plângă. Când unii se îmbuibă, trebuie ca alţii să postească. Dacă unii nu se roagă nici ziua, trebuie ca alţii să se roage şi noaptea. Când unii nu fac nimic pentru Domnul, alţii trebuie să facă totul. Când unii nu se înfrânează de la nimic, trebuie ca alţii să se înfrâneze de la toate...

O, dacă fiecare mădular din Biserică şi-ar face datoria lui, cu cât le-ar fi mai uşor acelora care trebuie să facă şi partea altora, purtând prea greu şi plângând prea mult. Şi până când va mai fi o speranţă pentru toţi, acesta va fi mereu felul de lucru al Harului lui Dumnezeu.

Doar atunci când Harul va renunţa la organismul decăzut, atunci cei nevinovaţi vor fi luaţi, spre a nu mai suferi pentru cei nepăsători, şi cei neprihăniţi, ca să nu se mai chinuiască pentru cei lepădaţi. Cred că ceasul acela va fi ultimul din viaţa lumii şi din a Bisericii. După aceasta nu va mai fi nici o nădejde de mântuire pentru nimeni. Ca pentru Sodoma, după plecarea lui Lot. Ca pentru fecioarele nebune, după luarea celor înţelepte.

O, la ce fenomen înfricoşător asistăm noi astăzi, văzând împuţinarea celor neprihăniţi din adunările şi din bisericile creştine şi înmulţirea păcatului în ele!... Cum să nu te temi gândindu-te că, în curând, aceşti puţini care se tot jertfesc pentru ceilalţi ce tot păcătuiesc vor fi luaţi dintr-o dată. Iar trupul infectat prea adânc de păcat să fie lăsat total pradă morţii şi pierzării? Cum să nu te temi de clipa când Dumnezeul Cel Drept nu-i va mai lăsa pe cei drepţi să mai sufere pentru cei nedrepţi? Şi pe cei nevinovaţi, pentru cei ticăloşi?

Are şi bunătatea o măsură şi are şi neascultarea de Dumnezeu o limită. Când acestea vor fi atinse, atunci cântarul se va prăbuşi, harul se va lua, sfârşitul se va produce. Poate să nu se ia atunci Biblia, — dacă a fost luată înţelegerea ei curată, nimeni nu va mai afla în ea unitatea, ci numai dezbinarea. Nu va mai afla pacea, ci numai certurile. Nu va mai afla mântuirea, ci numai osânda. Poate să nu se ia atunci adunarea sau biserica, dar dacă s-a luat viaţa Duhului, vor rămâne cojile fără miez, formele fără viaţă, candelele fără lumină, omenirea fără Hristos. Ca să bâjbâie apoi veşnic după Harul pe care L-au batjocorit când L-au avut. După aceea au să se roage de munţi ca să cadă peste ei, ori de morminte să li se deschidă, ori de moarte ca să poată muri — dar nu vor putea.

„Iubite credincios al Domnului Iisus Hristos, ***Traian Dorz,***

[...] Dumnezeu ţi-a înzestrat fiinţa cu un mare **dar al cuvântului frumos, al poeziei şi prozei iubitoare de Hristos** şi de toate cele ale credinţei noastre. Şi ţi-a dăruit şi **râvna** să foloseşti acest dar **ca nimeni altul**. Să-ţi răsplătească Domnul pentru această **preţioasă osteneală**, pentru acest **rod bogat şi de mare folos pentru încălzirea credinţei în poporul nostru.** [...]

Cu iubire caldă în Domnul Hristos,
Preot Dumitru Stăniloae,
23 apr. 1989“ (s.n.)

– Urmare din pagina 12 –

II. CONSECINŢELE CRIZEI MORALE. SOLUŢIONAREA EI DIN PUNCT DE VEDERE CREŞTIN

Persoana fără muncă devine un asistat pentru hrană, veşminte şi nevoi medicale. Ea riscă să se refugieze în consumarea de droguri, alcoolism, sau să se exprime prin violenţă şi delincvenţă. Sărăcia cea mai cruntă se caracterizează prin pasivitate, apatie, nehotărâre.

Controlul naşterilor, prin folosirea anticoncepţionalelor, sau prin planificările familiale, prin sterilizare sau prin alte mijloace, atinge intimitatea fiinţei umane. Copiii reprezintă pentru numeroşi părinţi asigurarea unei fericiri prezente şi veşnice. Ei reprezintă împlinirea poruncii date de Dumnezeu: *„Creşteţi şi vă înmulţiţi şi stăpâniţi pământul"*.

Se cuvine să enumerăm, în trecere, mulţimea de factori care au contribuit la slăbirea vieţii familiale moderne şi contemporane: la libertatea necontrolată a celibatarilor de sex masculin se adaugă, mai târziu, şi de sex feminin; cu concursul prostituţiei, al practicilor neomaltuzianiste şi al avorturilor, căsătoria privită din punct de vedere strict individualist, este puternic aşezată pe principiul sterilităţii sistematice şi găsind, pentru a se menţine sau desface, colaborarea avortului, a adulterului şi a divorţului. Toate aceste practici, toate aceste instituţii, nu sunt decât părţi conexe ale unui sistem complet coerent care ruinează familia din zilele noastre, din interior şi din exterior. Din interior, prin trădarea iubirii, iar din exterior, prin însuşirea modelelor străine. În unul şi acelaşi complex intră, mai aproape de noi, pornofilia, homosexualitatea şi pilula. De asemenea, toate acestea se constituie în nişte condiţii noi de viaţă. Astfel, ele ne apar drept coordonatele unei „noi civilizaţii". Avem de a face cu principii şi concepţii, moduri de a fi şi de a se manifesta, susţinute de filozofia vremii, de ideologie, de literatură, mass-media, care contrazic flagrant concepţia creştină, fidelă naturii imperativelor vieţii voite de Dumnezeu.

Cauzele sterilităţii sunt mai multe. Dacă există o sterilitate care apare ca o consecinţă a viciilor pe seama cărora s-a lăsat, şi care este pe deplin vinovată, există şi o alta, care nu poate fi condamnată. Anumite căsnicii sterile, fără copii, nu sunt din cauza aceasta mai puţin onorabile decât cele fecunde şi de o valoare morală ireproşabilă.

Sterilitatea voluntară, care pune sub semnul întrebării însuşi sensul căsătoriei creştine, după una şi aceeaşi gândire religios morală, recrutează cupluri pe care le încadrează în mai multe categorii. Prima este formată din acei soţi pe care o boală venerică contractată înainte, în timpul sau după căsătorie îi face incapabili de a transmite viaţa; o altă categorie adună pe toţi aceia pe care pornirea spre desfrâu sau egoismul fără limită îi fixează în sterilitatea sistematică; în fine, ultima, şi cea mai numeroasă, cuprinde mulţimea imensă a însoţitorilor care îşi reduc la minimum numărul descendenţilor lor. Tertulian se exprimă în felul următor: „Homicidi festinatio prohibere nasci" (*a împiedica naşterea înseamnă a te grăbi să ucizi*). Copiii sunt darul lui Dumnezeu, tot omul are dreptul la viaţă.

Pe fondul acestor stări de degenerare morala **creşte criminalitatea, sănătatea tinerilor este ameninţată (SIDA), piaţa de droguri cunoaşte o desfacere fără precedent** (canabisul, afetaminele, opiul, cocaina, morfina, heroina), consumul lor a devenit o modă. În anul 1968 pe zidurile unei universităţi din Paris s-au scris următoarele cuvinte: „este interzis să fie interzis". Această deviză reflectă foarte bine situaţia morală a societăţii actuale. Bucuria de a fi liber faţă de toate regulile, pentru a putea să-şi satisfacă toate dorinţele lor indiferent de natura lor: morală sau imorală.

Pe acest fond se ajunge la instabilitatea politică, care duce la cursa înarmărilor, război: chimic, nuclear, ecologic, meteorologic, economic, secret, mediatic (presa, radioul, tv. şi cinematograful), prin dezinformare, „războiul fără de arme", difuzarea de documente false, cenzură — apărând numai a parte de adevăr — sau prin sondaje, prin care se formează opinii. Există şi un război al stelelor prin care cursa înarmărilor a atins cote astronomice, şi un război al pietrelor (vezi ce se întâmplă aproape zilnic în conflictul dintre evrei şi palestinieni).

Fuga de acasă. Copiii nu trăiesc lângă părinţi, cel mai mult timp îl petrec singuri în faţa televizorului (în SUA, la 50 de milioane de familii există 500.000 de copii care părăsesc familia), absenţa disciplinei familiale conduce la refuzul autorităţii şcolare, militare şi sociale. Ruptura de societatea adultă se exprimă prin haine, modul de viaţă, muzică, dans. De aici se ajunge la **alcool**, drog legal şi mortal şi la **tutun**, drog legal şi mortal cu urmări în domeniul sănătăţii: boli de cancer prin care sunt atinse căile respiratorii, cavitatea bucală, bronhiile, sistemul nervos, sistemul cardiovascular, fertilitatea pentru femeile tinere.

Există un decalaj între ţările sărace şi ţările bogate. Nu există un corespondent între numărul locuitorilor dintr-o ţară săracă şi nivelul de trai dintr-o ţară bogată.

Tinerii de azi au nevoi de modele. Modelul suprem este Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Poate nicicând în istorie n-a fost chemată Biserica la o acţiune de o asemenea amploare şi profunzime. E chemarea lui Hristos la viaţă creştină, la verificarea ei în realitatea socială.

Concepţia creştină ne spune că toţi oamenii sunt egali, liberi şi fraţi, care trebuie să se iubească unii pe alţii, trăind în iubire şi frăţietate, conlucrând la realizarea unei vieţi fericite pentru toţi cei ce locuiesc pe pământ.

Lactanţiu zicea undeva că *„menirea virtuţii este de a nu păcătui"* (omne igitur virtutis officium est non pecare). „A nu păcătui" este unul din corolarele acţiunii virtuţii în raport cu împărăţia negaţiei, atât de folosită de cei tineri, propovăduită în cultură şi filozofie de Eugen Ionescu, negaţie condusă de Satan. Calea vieţii trebuie căutată la fel ca drumul pe care-l caută corăbiile pe mare: acestea din urmă rătăcesc pe căi nesigure dacă nu văd o lumină cerească după care să se călăuzească.

Misiunea formatoare a creştinismului, de reconstruire a personalităţii umane, devine idealul explicit al noii religii. Se urmăreşte perfectarea în om a dimensiunii îndumnezeirii, „înomenirea" sa; fizică şi sufletească, după fiinţa sa percepută din etern în cugetul creator al Raţiunii divine (vezi **Pr. prof. dr. D. Stăniloae**, ***Teologia Dogmatică***, vol. II).

Cum vom putea să sporim pe Hristos în cugetul elevilor de liceu, este marea problemă asupra căreia Biserica, prin ierarhia ei, prin dascălii săi, prin membrii săi, trebuie să stăruie. Elevii de liceu învaţă prea puţin din tainele învăţăturii creştine. Când învăţăm doctrina Mântuitorului Hristos nu urmărim alte scopuri decât de a oferi pâinea noastră cea de toate zilele.

După o perioadă lungă de îndoctrinare din perspectiva unei singure concepţii — cea marxist-leninistă —, religia, ca şi celelalte forme de spiritualitate sau de comportament, îşi revendică — pe drept — roluri şi funcţii care în regimul totalitar au fost forţat ocultate sau eludate. Pe de altă parte, criza de ordin moral al întregului corpus social reclamă şi obligă realizarea unei colaborări a instanţelor mai mult sau mai puţin specializate, în direcţia revitalizării moral-spirituale a poporului nostru. Iar între aceste instanţe, religia ocupă un loc aparte.

– Continuare în pagina 18 –

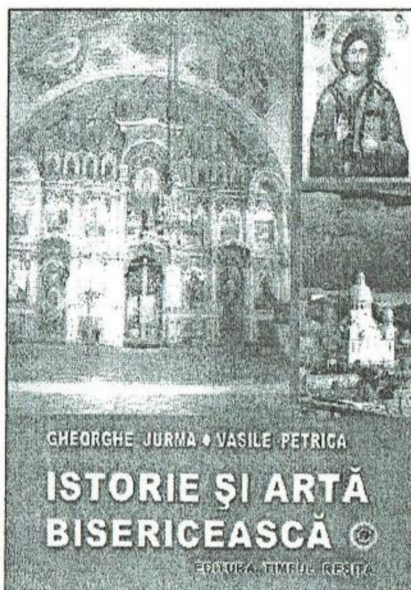
GHEORGHE JURMA * VASILE PETRICA

Istorie şi artă bisericească

Editura TIMPUL – Reşiţa

Tipărindu-şi eseurile teologice la Editura TIMPUL, harnicul protopop al Reşiţei, Dr. Vasile Petrica, cu titlul „*Reflecţii şi paradigme teologice*" (1998), îşi începea lucrarea cu un „*Evantai al dragostei*" unde îşi motiva iubirea creştină cu care se apleacă spre frumuseţile Ortodoxiei româneşti.

Iată-l din nou pe venerabilul protopop şi dascăl (Prea Cucernicia Sa predă, în calitate de lector universitar, la ***Facultatea de Teologie Ortodoxă-Istorie*** din cadrul Universităţii „*Eftimie Murgu*" Reşiţa, cursul de *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*) cu o nouă carte intitulată ***Istorie şi artă bisericească***, rod al unei frumoase colaborări cu distinsul critic literar şi editor Gheorghe Jurma.

Dacă orice iconostas este o fereastră larg deschisă spre Dumnezeu, credem că o carte (şi cea pe care o prezentăm o confirmă) este o poartă deschisă spre cerul inimii.

De la *Introducere* şi până la *Cuvântul de încheiere,* în lucrare se observă permanent echilibrul dintre un lirism susţinut de harul preotului autor şi rafinamentul critic al unui literat consacrat, cu o operă demnă de luat în seamă.

Lucrarea se desfăşoară pe cuprinsul a 6 capitole de valoare şi întindere diferite, pe măsura temei dezbătute.

Astfel, primul capitol — *Valori ale artei religioase* — se ocupă de arhitectura şi constructorii de biserici, pictura, sculptura, muzica şi literatura religioasă, precum şi de cercetarea teologică şi cultural-istorică din Protopopiatul Reşiţei, adevărată cetate de spiritualitate ortodoxă. Autorii îşi argumentează discursul ştiinţific cu texte din lucrări semnate de Ion Frunzetti, I.D. Ştefănescu, Dumitru Ţeicu, Valeriu Leu, Doru Popovici etc.

Un capitol de sine stătător îl constituie *Colecţia de artă a Protopopiatului Reşiţa*, unică în Eparhia Caransebeşului şi care se află expusă în elegantul muzeu din incinta Protoieriei, clădire ridicată trudnic prin grija Protopopului Vasile Petrica.

Nu sunt neglijate, în următoarele două capitole, nici *Bisericile din Protopopiatul Reşiţa* şi *Mănăstirile* acestor locuri binecuvântate.

Pentru o cât mai completă inventariere a valorilor culturale bisericeşti din zonă, autorii consacră un capitol întreg, al cincilea, *Hramurilor bisericilor din Protopopiatul Reşiţa*.

Lucrarea se continuă cu o foarte bogată colecţie de medalioane de *Personalităţi* din viaţa spirituală şi culturală a acestor locuri.

O generoasă *Bibliografie generală* întregeşte profilul ştiinţific al lucrării, amplificându-i valoarea.

Cuvântul de încheiere, semnat de domnul Gheorghe Jurma, se constituie într-un adevărat ***Laudatio*** adus ostenitorilor culturali şi artistici din această parte a Banatului de munte şi este urmat de o bogată colecţie de ilustrate (56 de pagini de fotografii), veritabile pagini de istorie în imagini.

Dacă este să apreciem şi coperta policromă realizată de Stelian Moldovan, A. Săndulescu şi Gheorghe Jurma, nutrim convingerea că ţinem în palmă trupul viu al unei prestigioase perioade de *Istorie şi artă bisericească* reşiţeană.

Felicitându-i pe autori, lăsăm cale deschisă cititorilor spre a se ospăta din paginile cărţii.

Redacţia

– Urmare din pagina 17 –

Biserica încetează de a mai fi un „ghetou liturgic", ieşind cu demnitate pe arena socialului. Ea are de construit conştiinţe, suflete; se cuvine ca ea să devină mai ofensivă, oferind alternative de viaţă, având iniţiative caritabile, implicându-se în multiple întreprinderi culturale şi sociale. Rămâne de actualitate îndemnul lui Emille Boutroux de la începutul secolului: „*Creştinismul trebuie negreşit să se adapteze la viaţa reală, dacă vrea să fie altceva decât un vis sublim şi efemer, dacă vrea să devină el însuşi o realitate. Şi viaţa reală conţine: grija existenţei (mai ales felul acestei existenţe n. n.), a traiului bun şi a libertăţii exterioare. Ştiinţa, filozofia, politica, artele, literele, cultul religios, într-un cuvânt toate manifestările naturale şi toate formele tradiţionale ale activităţii omeneşti*".

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Dr. Dr.h.c. **Nicolae Mladin**, ***Studii de Teologie Morală***, Sibiu, 1969.

Pr. prof. dr. **Ilie Moldovan**, ***Darul sfânt al vieţii şi combaterea păcatelor împotriva acestuia***, Bucureşti, 1997.

Constantin Cucoş, ***Educaţia religioasă. Conţinut şi forme de realizare, Bucureşti***, 1996.

Pierre Lanares, ***Faire face au desordre mondial***, Trento, 1993.

Pr. Prof. **Ioan G. Coman**, ***Probleme de filosofie şi literatură patristică***, Bucureşti, 1995.

Colectiv, ***Biserica şi problemele sociale***, Bucureşti, 1933.

Idem, ***Probleme actuale în Biserică şi Stat***, Bucureşti, 1994.

J. Lesourne, B. Lecomte, ***L'apres communisme***, Paris, 1990.

S. Milgram, ***Soumission a l'autorité***, Paris, 1974.

În rândurile care urmează prezentăm cititorilor noştri ***Revista de Cultură şi Spiritualitate DEISIS*** (editată de *Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania şi Europa centrală*), al cărui număr dublu (**9–10/2000**), foarte bogat în conţinut — peste 100 de pagini —, a apărut de curând.

Acest număr al revistei, având tema generală „***ORTODOXIA ROMÂNEASCĂ ŞI INTEGRAREA EUROPEANĂ***", cuprinde editorialul „***Un suflet pentru Europa***", extrase din **Sfântul Maxim Mărturisitorul** sub titulatura „***Iubirea desăvârşită***", **pastoralele Î.P.S. Serafim**, „***Pastoraţia în diasporă***" — Circulară conţinând concluziile şi îndrumările întrunirii preoţeşti de la Regensburg din 19 feb. 2000, cu tema „*Slujirea preoţească într-o lume secularizată*", apoi „***Semnificaţia anului 2000***", continuând cu derularea temei enunţate, structurată pe mai multe subteme.

Prima subtemă — ***Un deceniu între trecut şi viitor: 1990–2000*** — conţine: o **anchetă DEISIS** referitoare la întrebarea „*Care sunt după părerea Dvs. cele mai importante evenimente în viaţa B.O.R. în primul deceniu postcomunist?*", având răspunsuri de la **Mitropolitul Antonie Plămădeală, Mircea Ciumara, Răzvan Theodorescu** şi **Radu Vasile**; un interviu cu **Arhiepiscopul Bartolomeu al Clujului** realizat de **Arhid. Ştefan Iloaie** sub titlul „*Destinul Ortodoxiei româneşti*" şi materialul teologului **Radu Preda** — „*Aşteptarea lucrătoare. Biserica Ortodoxă Română în primul deceniu post-comunist*".

A doua subtemă — ***Patriarhul Occidentului la Bucureşti (7–9 mai 1999)*** — conţine: **Cuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist** la întâlnirea Sanctităţii Sale Papa Ioan Paul al II-lea cu membri ai Sfântului Sinod al B.O.R. — Palatul Patriarhiei, Bucureşti, 8 mai 1999 („*A lupta pentru mărturia aceleiaşi credinţe*"); **Cuvântarea Sanctităţii Sale Papa Ioan Paul al II-lea** la aceeaşi întâlnire de la Palatul Patriarhiei („*Vindecarea rănilor încă deschise*"); **Declaraţia comună a patriarhului Teoctist şi a Papei Ioan Paul al II-lea** — Bucureşti, 8 mai 1999; concluziile vizitei, sub semnăturile lui **Teodor Baconsky** („*După vizita Papei*") şi **Costion Nicolescu** („*Bucureşti–Roma–Constantinopol: Un triunghi al speranţei*"); dialogul dintre **Radu Preda** şi **Klaus Schatz** (unul dintre cei mai buni cunoscători ai istoriei primatului papal), sub genericul „*Primul mileniu şi unitatea creştină*" şi materialul **Arhidiaconului Conf. Dr. Ioan Ică jr.** („***Uniatismul — impas eclesiologic***. *Pe marginea celei de-a VIII-a Sesiuni plenare a Comisiei internaţionale mixte pentru dialog teologic între Bisericile Ortodoxe şi Biserica Romano-Catolică, Baltimore, 9–19 iulie 2000*").

În cadrul subtemei ***România şi ecumenismul european. Episcopul Land-ului Württemberg şi Preşedinte al CMB Eberhardt Renz în România*** ne este prezentată **Declaraţia comună** a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului din Biserica Ortodoxă Română şi a Bisericii Evanghelice din Landul Württemberg-Germania — Cluj-Napoca, 3 mai 2000, urmată, sub titlul „*Conlucrarea Bisericilor — piatră la temelia Europei*", de **Declaraţia de presă a PS Episcop Casian Crăciun** şi **a ES Episcop Eberhardt Renz** în urma vizitării de către delegaţia germană a Eparhiei Dunării de Jos, între 26–28 aprilie 2000.

Subtema ***Ortodoxia în pragul viitorului mileniu*** este prezentă prin *Mesajul Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe la împlinirea a 2000 de ani de la naşterea după trup a Domnului nostru Iisus Hristos*, materialul **Înalt Prea Sfinţitului Daniel al Moldovei şi Bucovinei** — „*Ce fel de umanism pentru mileniul al III-lea? Un punct de vedere creştin-ortodox*" şi conferinţa prezentată la Strasbourg (Franţa, 21 mai 1999), cu ocazia celei de-**a doua întâlniri** a *Conferinţei Tinerilor Teologi Ortodocşi Români*, de către **Gérard Siegwalt** — „***Ortodoxia în vâltoarea istoriei contemporane***. *Privire recunoscătoare şi critică din partea unui teolog occidental protestant*".

O ultimă subtemă — ***Rolul integrator al Bisericii Ortodoxe*** — conţine *Declaraţia Cultelor pentru integrarea României în Uniunea Europeană* şi materialul **Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I**: „*Biserica Ortodoxă şi Europa contemporană*".

În cadrul rubricii DIASPORA este prezentată *Adunarea Eparhială a Mitropoliei pentru Germania şi Europa centrală*, de către **Pr. Ştefan Anghel**, secretarul acesteia.

La rubrica PUNKTUM este reprodusă, sub titlul „***Europa, nu Sodoma!...***", predica rostită la hramul Mănăstirii Nicula de către **Arhiepiscopul Bartolomeu al Clujului**.

Finalul revistei conţine rubricile BIBLIOTECA, cu recenzii bogate şi interesante, POESIS — „*Anul Eminescu: 1850–2000*" şi ***Itinerarul pastoral** (1999) al ÎPS Mitropolit Serafim*.

Coperta din spate a numărului este dedicată **Părintelui Stăniloae** (şapte ani de la moarte): „*Occidentul a dat Europei bunuri economice, tehnice, ştiinţe şi multe altele. Se cuvine ca Ortodoxia să echilibreze această situaţie prin împărtăşirea din bunurile ei duhovniceşti, de care tot mai mult se simte nevoia în aceste vremuri de adânci prefaceri, de confuzie şi destrămare spirituală*".

Menţionăm în final faptul că revita DEISIS are în ***Colegiul de redacţie*** personalităţi precum *ÎPS Serafim, Dr. Nicolae Stroescu-Stânişoară, Ierom. Petroniu Tănase* (Sfântul Munte Athos), *Prof. Olivier Clément, Ierom. Rafael Noica, Pr. Simion Felecan* şi *Costion Nicolescu*, iar ca ***redactor*** pe teologul *Radu Preda*.

(C.F.)

REMEDII NATURISTE (II)

În numărul **11–12/2000** al revistei *„FOAIA DIECEZANĂ“* am inaugurat seria articolelor privind „REMEDII NATURISTE“, făcând referiri concrete la sursele de SĂRURI MINERALE, atât de necesare organismului uman, în calitatea lor de BIOCATALIZATORI ai reacțiilor biochimice ce au loc în permanență la nivelul tuturor structurilor umane — celule, țesuturi, organe, aparate și sisteme, care concură la menținerea stării de sănătate a fiecăruia dintre noi.

În articolul de față vom face referiri concrete la rolul VITAMINELOR în calitatea lor de biocatalizatori majori, atât de necesare în remedii naturiste la care apelăm în scopul prevenirii unor dereglări ale stării de sănătate și, de ce nu, chiar în tratamentul naturist al unor boli depistate de către medicul de familie sau de cel specialist.

Astfel VITAMINELE (denumire de la latinescul VITA = viață + „amină“) sunt substanțe organice complexe, indispensabile desfășurării normale a tuturor proceselor vitale. În consecință, organismul uman are nevoie de cantități mici de vitamine pe care le luăm din alimente de origini diferite. Deficitul sau excesul de vitamine poate duce la tulburări metabolice, uneori greu de remediat, cele mai cunoscute fiind AVITAMINOZELE.

Descoperite în 1912, s-au impus rapid ca remedii naturiste, ajungându-se la ora actuală să fie cunoscute un număr de peste 25 de vitamine, jucând un rol major în calitatea lor de biocatalizatori alături de sărurile minerale, enzime, fermenți și, nu în ultimul rând, hormoni. Spre deosebire de ceilalți biocatalizatori, vitaminele se consumă în aceste procese, motiv pentru care organismul este obligat a le procura permanent, fie ca provitamine sau vitamine pure, odată cu hrana zilnică, deoarece sunt substanțe puțin stabile (sunt distruse de către radiații sau temperaturi ridicate). Biochimic vitaminele aparțin la două clase de substanțe organice: hidrosolubile (solubile în apă), spre exemplu cele ce aparțin complexului B, C, PP și vitamine liposolubile (solubile în grăsimi-uleiuri), ca spre exemplu cele ce aparțin grupului vit. A, D, K, E și F.

Vom face câteva referiri la principalele VITAMINE după criteriul denumirii alfabetice, menționând direcția lor de acțiune și, nu în ultimul rând, SURSELE NATURALE de unde le putem procura.

Vit. A (A_1 și A_2) are rol preponderent antiexoftalmic (vitamina bunei vederi), intervine în procesele de creștere, în menținerea integrității tuturor epiteliilor (tegument și mucoase) și, nu în ultimul rând, în protecția sistemului nervos (cu referiri speciale la nervii olfactivi și acustici). O putem procura prin alimentație sub formă de provitamină, cunoscută sub numele de *caroten,* sintetizat de către plantele verzi (alge, morcovi, ardei, mazăre, piersici etc.). Spre deosebire de alte vitamine, ea se acumulează în ficat, de unde este activată la nevoie, un motiv în plus în a se recomanda să consumăm untură de pește, brânzeturi, gălbenuș de ou, ficat, creier, sfeclă roșie, lobodă, morcovi, pătrunjel, varză roșie, ceapă verde, caise, piersici, coacăze și pepene verde.

Complexul B este reprezentat de un grup de vitamine hidrosolubile care, în general, se consideră ca o singură vitamină, dar în realitate avem de-a face cu *vit.* B_1, B_2, B_6, *acidul pantotenic, nicotinamida, vit.* B_{12} *etc.* Fiind deci un grup de vitamine extrem de numeros, din lipsă de spațiu vom face referiri doar la câteva dintre ele, pe care le-am selecționat în baza unor criterii absolut arbitrare, astfel:

Vit. B_1 (cunoscută și sub numele de *aneurină* sau *tiamină*) este o vitamină practic solicitată de toate ființele vii, inclusiv de către om; ea intră obligatoriu în structura carboxilazei — o enzimă esențială în metabolizarea energetică a substanțelor dulci. Lipsa ei cauzează tulburări metabolice cunoscute sub numele de „beri-beri“, polinevrite, afecțiuni cardiace și ale sistemului nervos. O putem obține din drojdia de bere, germeni de grâu, de secară, iaurt, pâine neagră, fasole verde, ardei gras, varză creață, brocoli, păstârnac și agrișe.

Vit. B_6 (*piridoxină —adermină*) joacă rol preponderent în metabolismul sustanțelor proteice (decarboxilare și transaminare). Avitaminoza B_6 produce grave tulburări nervoase, musculare, anemii, insomnii, tulburări de comportament. Spre deosebire de celelalte vitamine, ea este produsul de sinteză al florei microbiene saprofite din intestinul nostru, motiv pentru care această floră trebuie protejată printr-o alimentație rațională, evitându-se condimentele tari (ardei iute, piper) și reglarea tractului digestiv în caz de diaree sau constipație.

Vit. B_{12} — sau *factorul antianemic* — controlează procesele ce țin de hematopoeza globulelor roșii ale sângelui, precum și sinteza precursorilor din care se structurează acizii nucleici (ADN, ARN), sinteza unor aminoacizi esențiali (metionina). Este sintetizată de către numeroase microorganisme — bacterii și ciuperci saprofite, dar nu lipsește din ficatul mamiferelor și din carnea de pește.

Demn de remarcat este rolul **vit. B_{13}** în prevenirea proceselor de îmbătrânire sau **vit. B_{15},** care mărește considerabil durata de viață a celulelor, diminuează considerabil nevoia de alcool și protejează ficatul împotriva cirozei, previne stările de mahmureală. Acest ultime două vitamine le putem obține din lapte, semințe de dovleac, de susan, floarea soarelui, fructe cu sâmburi (caise, cireșe, prune, nectarine).

Vit. C ajută la vindecarea rănilor, arsurilor, a gingiilor sângerânde, crește considerabil eficiența medicamentelor folosite la tratamentul infecțiilor urinare, grăbește cicatrizările postoperatorii, menține nivelul scăzut al colesterolului în sânge, stimulează sistemul imunitar și oferă protecție împotriva factorilor cancerigeni. O procurăm din citrice, afine, zmeură, vișine, legume de culoare verde, conopidă, roșii, cartofi.

De reținut: **carențele de vitamine** apar în urma unei alimentații lipsite de substanțe ce conțin vitamine sau în urma unor tulburări de resorbție de la nivelul intestinului subțire. Insuficiențele vitaminice le putem corecta consumând produse alimentare adecvate, consemnate în datele prezentate la fiecare vitamină nominalizată în prezentul articol.

Prof. biologi *Tocuț D. Ioan*
și *Mocanu Eugenia*

— *în numărul viitor*: continuare despre vitamine și unele particularități curative

PATRIARHIA ROMÂNĂ

Comunicat de Presă

(28 Decembrie 2000)

În spiritul hotărârii Comisiei Panortodoxe de sărbătorire a anului jubiliar, cu prilejul praznicului Naşterii Domnului 2000, Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a invitat la Constantinopol pe toţi Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe. Delegaţia Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a avut în componenţă pe Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei şi P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos.

Cu acest prilej, au avut loc celebrări liturgice şi întruniri de lucru, la care şi-au adus contribuţia toţi reprezentanţii Bisericilor Ortodoxe, în legătură cu problemele specifice Ortodoxiei şi mărturiei ei în lumea contemporană, în viitorul mileniu.

Celebrările liturgice s-au desfăşurat la Catedrala *„Sf. Gheorghe"* a Patriarhiei Ecumenice şi la Iznik (Niceea de odinioară), locul de desfăşurare a primului Sinod Ecumenic (325), care a precizat învăţătura despre Întruparea Fiului lui Dumnezeu şi a formulat primele şapte articole ale Crezului, conturându-se încă de atunci ideea unităţii europene, prin prezenţa reprezentanţilor Bisericii din Răsăritul şi Apusul continentului. Tot la Niceea s-a desfăşurat şi ultimul Sinod Ecumenic (787), când a fost formulată învăţătura despre cinstirea Sfintelor Icoane.

În semn de cinstire a acestui loc, după Sfânta Liturghie celebrată în biserica în care s-a desfăşurat, cu mai bine de două spre zece secole în urmă, ultima întrunire ecumenică, Întâistătătorii şi reprezentanţii Bisericilor Ortodoxe au lansat ***Mesajul Ortodoxiei către lume în pragul celui de al III-lea mileniu creştin***.

Între credincioşii prezenţi la aceste momente liturgice s-au aflat credincioşi ortodocşi din întreaga lume, între care şi un grup de 50 de pelerini români sosiţi din ţară, prin intermediul Biroului de Pelerinaje al Patriarhiei Române, precum şi din străinătate, ca şi mulţi credincioşi musulmani din localitate, care au urmărit cu deosebit interes şi simpatie aceste manifestări. Redăm, în continuare, textul acestui *Mesaj* semnat la Constantinopol, la ***Sărbătoarea Naşterii Domnului 2000*** şi proclamat la sfârşitul coliturghisirii de la Niceea:

Mesajul Întâistătătorilor Bisericii Ortodoxe cu ocazia întâlnirii lor de la Constantinopol

(Naşterea Domnului 2000)

1. Cu ajutorul lui Dumnezeu şi la invitaţia binevoitoare a Patriarhului Ecumenic şi Arhiepiscop al Cetăţii lui Constantin Împăratul, de a veni la reşedinţa sa din Fanar, noi, Întâistătătorii Prea Sfintelor Biserici Ortodoxe din toată lumea, ne-am întrunit să coliturghisim Domnului în Sfânta Biserică istorică a Înţelepciunii lui Dumnezeu din slăvita Cetate a Niceei, unde Părinţii noştri, mişcaţi de Prea Sfântul Duh, au formulat dogme de neclintit ale Credinţei noastre Ortodoxe. Cu acest prilej, adresăm binecuvântare de la Dumnezeu şi îmbrăţişarea dragostei şi a păcii credincioşilor ortodocşi de pe cuprinsul întregului pământ, fraţilor noştri creştini din lumea întreagă şi tuturor oamenilor de bine. Bucuraţi-vă pururi întru Domnul, fraţilor! Şi iarăşi vă zicem: *„Bucuraţi-vă"* (v. ***Filip. 4, 4***).

2. Prin această întrunire se ajunge pe culmea plinătăţii manifestărilor sărbătoreşti dedicate jubileului sfânt al împlinirii a două mii de ani de viaţă a Bisericii.

Prin aceste manifestări, întreaga Biserică Ortodoxă din lume a înălţat laudă şi slavă lui Dumnezeu Cel în Treime, a Cărui nețărmurită dragoste şi milă nemăsurată au binevoit ca Fiul şi Cuvântul lui *„să Se sălăşluiască între noi"* (***Ioan 1, 14***) prin întruparea Sa, mulţumită căreia *„am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har şi de adevăr"* (***Ioan 1, 14***).

3. Plecându-se cu gândul şi cu inima asupra acestui nepreţuit dar, prin care Domnul nostru S-a deşertat de slava Sa şi, smerindu-Se, a luat asupra Sa pe omul cel căzut, pentru noi făcându-Se *„Emanuil, Dumnezeu cu noi"* (***Mt. 1, 24***), Biserica lui Hristos, ca trup al Său ce se continuă în veci, conştientizează înălţarea misiunii şi amploarea răspunderii ce îi revine în istorie. Cu teamă sfântă, cât şi spre provocările vremurilor care îi stau înainte.

4. Şi, în ceea ce priveşte cursul ei în istorie, Prea Sfânta Biserică Ortodoxă a lui Hristos, cu toată mulţumirea înalţă glas, odată cu Părintele cel cu graiurile de aur, zicând: *„slavă lui Dumnezeu pentru toate"*. Din prima zi de viaţă şi până în ceasul de acum — *„şi chiar până când Domnul va veni"* (***I Cor. 11, 26***) —, Biserica înalţă crucea Lui şi primeşte harul Lui, har care *„în slăbiciune se săvârşeşte"* (***I Cor. 12, 9***). De aceea, ori de câte ori este prigonită de tot felul de vrăjmaşi, ea biruieşte şi, în fiecare zi murind, iată, trăieşte! (v. ***II Cor. 6, 9***). Aducându-şi aminte de cuvintele Domnului că, *„porţile iadului nu o vor birui"* (***Mt. 16, 18***) şi întărindu-se cu puterea Învierii Lui (v. ***Filip. 3, 10***), Biserica nu se înspăimântă în faţa celor ce se războiesc împotriva ei, oricât de puternică ar fi ei în cele ale acestei lumi. Ea se îngrijorează, se străduieşte şi se sileşte pentru un singur lucru: să transmită şi să dea în mod credibil expresie concretă dragostei lui Dumnezeu, Care S-a întrupat şi S-a descoperit în Hristos tuturor oamenilor din toate vremurile, aşa încât până şi cel mai dispreţuit şi părăsit om din lume să fi simţit şi să simtă că pentru el Dumnezeu este *„Emanuil"*, că în primul rând şi mai ales pentru el S-a făcut om, S-a răstignit şi a înviat, dăruind lumii trupul Său. Astfel, fiecare simte şi înţelege că Biserica adună laolaltă pe cei împrăştiaţi (v. ***Ioan 11, 52***), împacă pe cei despărţiţi şi cuprinde în braţele sale, ca la sânul lui Dumnezeu, pe toţi cei *„osteniţi şi împovăraţi"* (***Mt. 11, 28***), pe cei drepţi şi pe cei păcătoşi, pe cei săraci şi pe cei bogaţi şi întreaga Creaţie.

5. Adunându-se împreună în Dumnezeiasca Euharistie, Biserica realizează şi arată în lume şi istorie faptul că toţi suntem cuprinşi în Hristos ca într-un trup, şi astfel sunt depăşite toate discriminările şi contradicţiile, realizându-se comuniunea de dragoste adevărată, în care *„nu mai este elen şi iudeu, tăiere împrejur şi netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber"* (***Col. 3, 11*** şi ***Gal. 3, 18***). Aşa, ea se face icoana Împărăţiei lui Dumnezeu, dar, în acelaşi timp, şi imaginea ideală a societăţii umane; ea devine pregustare a biruinţei vieţii asupra morţii, a nestricăciunii asupra stricăciunii, a dragostei asupra urii.

6. Acest *Mesaj de unitate şi reconciliere* este păstrat şi purtat de către Biserică de-a lungul veacurilor ca o adevărată comoară sfântă. De aceea, Biserica socoteşte că cea dintâi şi cea mai mare şi de folos grijă este să vegheze la păstrarea unităţii proprii. Se înţelege pentru ce ea simte o adâncă tristeţe şi suferă amar ori de câte ori, din diverse motive, cămaşa cea fără cusătură a Domnului este ruptă sau unitatea ei este sfâşiată, chiar dacă în firea ei, Biserica rămâne întotdeauna neîmpărţită. Iată de ce, întorcându-ne cu gândul spre cele două milenii care s-au scurs până acum, ne exprimăm durerea pentru faptul că, în timp ce în primul mileniu după Hristos, Biserica Lui trăia în duhul tradiţiei comune şi nedespărţite, în

al doilea mileniu, lumea creştină s-a împărţit şi s-a dezbinat în chip jalnic. Acest fapt a provocat o mai mare scandalizare a întregii lumii şi a dus la slăbirea puterii mesajului dragostei şi reconcilierii încredinţat nouă de către Domnul. Fără să căutăm şi să imputăm în clipa de faţă răspunderi istorice pentru această separare, îi chemăm pe toţi să lucreze prin dialogul adevărului şi al dragostei la unirea şi unitatea celor ce cred în Hristos, neprecupeţind osteneli şi trudă, *„ţinând adevărul în iubire"* (***Efes. 4, 15***) şi *„necăutând numai ale sale, ci fiecare şi ale altuia"* (***Filip. 2, 4***). Numai prin dialogul sincer şi fără urmă de rea credinţă, întemeiat pe tradiţia comună şi nedespărţită din primul mileniu după Hristos, se va zidi unitatea atât de mult dorită şi astăzi. Astfel, va deveni credibilă şi propovăduirea dragostei şi a împăcării în Hristos înaintea lumii contemporane. Acelaşi lucru dorim să subliniem şi în ceea ce priveşte toate eforturile de restabilire a unităţii creştinilor prin aşa-numita „mişcare ecumenică" la care Biserica noastră Ortodoxă a luat parte încă de la începuturile acesteia.

7. Purtând de grijă de unitatea tuturor celor ce cred în Hristos şi ostenind, sârguindu-ne şi silindu-ne pentru ea, noi, cei cărora ne-a fost încredinţată, oblăduirea Prea Sfintei Biserici Ortodoxe, nu trecem nicidecum cu vederea trebuinţa şi datoria de a lua aminte cu grijă şi a veghea la păstrarea şi creşterea unităţii însăşi a Bisericii noastre Ortodoxe. Am primit această unitate de la Părinţii noştri ca unitate în aceeaşi credinţă, viaţă cultică comună — şi mai ales în Sfintele Taine între care un loc de excepţie deţine Sfânta Euharistie — precum şi în comuniunea sfinţilor. Ei neau lăsat pildă şi dreptar ca să păşim pe urmele lor. Într-adevăr, este minunat faptul că, în ciuda varietăţii limbilor, neamurilor, culturilor şi civilizaţiilor, această unitate străbate trupul Ortodoxiei în întregimea sa, făcând ca Sfintele Biserici Ortodoxe locale să alcătuiască un singur trup neîmpărţit, adică Biserica lui Hristos cea Una, Sfânta, Sobornicească şi Apostolească. Cu smerenie recunoaştem că, în aceasta avem darul Sfântului Duh şi păzim unitatea noastră ca pe lumina ochilor noştri.

8. Ca nişte apărători, păstrători şi păzitori ai acestei unităţi, noi, cei ce săvârşim slujirea păstoririi bisericeşti, simţim o grea răspundere ori de câte ori apar primejdii şi tendinţe scizioniste în trupul Ortodoxiei. De altfel, şi în alte întruniri am condamnat cu hotărâre schismele care se luptă să le cadă pradă unitatea Prea Sfintei Biserici Ortodoxe. Acum, chemăm încă o dată pe toţi cei care din felurite motive s-au rupt de la structura canonică a Bisericii să se întoarcă la ea. Socotim că, la prezenta Întrunire (Synaxă), este de datoria noastră să ne aducem aminte nouă înşine şi să amintim unii altora că n-ar trebui sub nici o formă ca modelul şi structurile Bisericilor Ortodoxe Autocefale moştenite din istorie să constituie pricină sau temei pentru creşterea peste măsură a neatârnării, în detrimentul unităţii noastre. Deşi existăm sub forma multor Biserici locale, totuşi nu încetăm să constituim Biserica cea Una.

9. În mod cu totul special, această aducere aminte se impune ori de câte ori autocefalia este corelată cu identitatea şi specificitatea naţională a popoarelor. Varietatea neamurilor, a culturilor şi civilizaţiilor este îndreptăţită şi binecuvântată de Dumnezeu. Sfânta noastră Biserică Ortodoxă o sfinţeşte şi o binecuvântează cu harul şi puterea ce de sus îi sunt date. Cu toate acestea, Biserica nu poate ca, prin natura ei, să constituie un factor de urmărire şi promovare a scopurilor şi intereselor oportuniste politice, naţionaliste sau rasiale. De o importanţă vitală rămâne întotdeauna condamnarea de către Biserica Ortodoxă a ereziei naţionalismului şi rasismului în anul 1872, la Constantinopol. Orice ingerinţă în altă jurisdicţie canonică prin instalarea de episcopi nedependenţi de Biserica locală şi de păstorii canonici de acolo pune în pericol unitatea Bisericii şi contravine unor principii fundamentale ale eclesiologiei ortodoxe.

10. La fel de inacceptabilă şi condamnabilă trebuie şi fie considerată orice tentativă de rupere a unităţii Bisericii pe motivul păstrării obiceiurilor, datinilor şi tradiţiilor sau al pretinsei apărări a purităţii Ortodoxiei. După cum dă mărturie întreaga viaţă a Bisericii Ortodoxe, diferenţele în ceea ce priveşte obiceiurile şi datinile nu împiedică comunitatea euharistică a Bisericilor Ortodoxe, în timp ce păstrarea credinţei Ortodoxe curate se asigură prin instituţia sinodală, care de la început a fost în Biserică instanţa ultimă în materie de credinţă.

11. Împărtăşim aceste gânduri despre unitatea Bisericii tuturor celor ce cred în Hristos, dar mai ales celor ce poartă numele de *„credincioşi ortodocşi"*. Cu acest măreţ prilej istoric ne exprimăm convingerea fermă că fără unitatea în credinţă, cult, sfinţenia vieţii, dar şi în structura episcopală, canonică a Bisericii, mărturia noastră în faţa lumii contemporane nu este deloc posibilă şi accesibilă omului de astăzi.

12. Pentru Biserică, această unitate nu constituie un lux, ci un element constitutiv al existenţei şi mărturiei ei în lume. Unitatea Bisericii nu priveşte numai Biserica în sine însăşi, ci şi unitatea întregii umanităţi şi a lumii întregi. După învăţătura Sfântului **Maxim Mărturisitorul**, Biserica înfăţişează ca într-o icoană şi cuprinde *in nuce* întreaga creaţie, deoarece este trupul lui Hristos *„Celui ce plineşte toate întru toţi"* (***Efes. 1, 3***). Prin urmare, purtând de grijă şi străduindu-ne cu zel sfânt pentru unitatea Bisericii, avem în minte căutările mai adânci ale oamenilor pentru depăşirea diferitelor dezbinări, contradicţii, ciocniri conflictuale şi războaie, setea de pace şi colaborare a oamenilor şi dorul lor după o societate în care toţi să trăiască în armonie, îngăduindu-se unii pe alţii în iubire, după îndemnul Apostolului (***Efes. 4, 2***). Astfel, unitatea Bisericii se oferă ca exemplu valabil pentru unitatea oamenilor, pentru acea unitate care să respecte specificul propriu fiecărei persoane şi fiecărui popor într-o perioadă de evoluţii şi dezvoltări impetuoase ale diferitelor tendinţe şi forme de *„globalizare"*.

13. De aceea chemăm pe toţi cei ce cred în Hristos să lucreze cu sârguinţă şi neobosit pentru restabilirea unităţii pierdute a creştinilor, purtând dialog unii cu alţii în duhul adevărului şi al dragostei. Pe cei care aparţin Sfintei noastre Biserici Ortodoxe îi chemăm să rămână uniţi în jurul episcopilor lor canonici, pururi aducându-şi aminte cuvintele de Dumnezeu insuflate ale Sfântului **Ignatie Teoforul**: *„unde este episcopul, acolo este şi Biserica"*.

14. Încă o dată vă încredinţăm pe toţi că noi, ca nişte păstori responsabili şi Întâistătători ai Bisericii lui Hristos, ne îngrijim fără dormitare pentru păstrarea ei şi pentru împlinirea în lume şi istorie a misiunii ei sacre, că luăm aminte cu toată atenţia la neliniştile omului, la aşteptările, dar şi la temerile lui acum, la trecerea în cel de al III-lea mileniu după Hristos. Regulat întrunindu-ne personal sau prin reprezentanţii noştri, vrem să facem tot ce depinde de noi ca, asigurând şi promovând unitatea nepreţuită a Bisericii lui Hristos, pentru întreaga lume să devină înţeles, perceptibil şi cât se poate de evident faptul mântuirii: în Hristos şi prin Biserică, Dumnezeu nu se află departe de om, ci pretutindeni prezent, El este pentru toţi *„Emanuil"* (*Dumnezeu este cu noi*).

15. Pe toţi, pe cei de departe şi pe cei de aproape, vă îmbrăţişăm cu dragostea Domnului şi Dumnezeului nostru, Care S-a întrupat pentru mântuirea lumii şi tuturor Vă dorim şi ne rugăm ca harul şi mila Lui să se reverse din belşug peste toţi. □

Directorul de filarmonică, compozitorul și șeful de orchestră Sabin Pautza *în dialog cu* *prof. drd.* Dumitru Jompan

D.J.: — Stimate Maestre Pautza, Vă solicităm mai întâi, cu respectul ce vi se cuvine, pentru cititorii revistei noastre, o întrebare-leitmotiv: La ce lucrați în prezent și ce proiecte de viitor aveți ca șef de orchestră, director și compozitor?

S.P.: — În prezent lucrez la *Simfonia a 3-a* și la o lucrare simfonică intitulată *Dansuri Păgâne,* o comandă pentru o orchestră de aici. Sunt în a 14-a stagiune cu *Plainfield Symphony* și dirijez destul de mult, în ultimul timp, în Europa și Australia.

— Cum înțelege compozitorul Sabin Pautza valorificarea cântecului popular românesc în creația sa și dacă se poate vorbi de „naționalism" în muzică?

— Nu am știut niciodată să compun ceva fără să mă folosesc de elemente din folclorul românesc, fie evidente, fie doar ca model arhetipal. Am mândria să gândesc însă că am știut întotdeauna să aleg ceea ce este realmente românesc și valoros în folclorul nostru, bazându-mă pe sursele din straturile cele mai vechi (colinde, bocete, muzica țărănească). Pentru cine știe să asculte, chiar și muzica mea ușoară sună românește. Îmi place să cred că muzica mea este „naționalistă", în bunul sens al cuvântului.

— Vizavi de cântecul popular românesc, V-ați simțit atras și de creația muzicală a altor popoare? Ați folosit citatul, ați prelucrat ori ați compus în spiritul culturii muzicale de sorginte populară a acelor neamuri?

— Privind muzica populară a altor nații, am studiat enorm tot ce mi-a căzut în mână, de la muzica indiană la cea a eschimoșilor. Vezi *Ofranda Copiilor Lumii* în care folosesc texte și citate folclorice a peste douăzeci de popoare diferite.

— Aproximativ, câte ore din zi le dedicați preocupărilor muzicale și câte Vă mai rămân pentru alte activități? Pentru care anume?

— 24 de ore din 24 lucrez în muzică. Chiar și când „croitoresc" sau „tâmplăresc" mintea mea tot muzică lucrează. Am în memoria mea o mie de numere de telefon datorită asociațiilor dintre numere și sunete. Când mă duc la Iași îmi sun prietenii de la hotel folosind numerele pe care le mai am în memorie după 16 ani, fredonând melodia care sugerează numărul respectiv.

— Dirijați pentru plăcerea D-voastră ori din dorința de a aduce bucuriile muzicii în sufletele ascultătorilor?

— A dirija a fost pentru mine întotdeauna o bucurie imensă, deopotrivă din dorința de a comunica și de a-mi oferi satisfacția personală.

— Cele mai mari satisfacții le-ați trăit ca interpret (dirijor) ori ca și creator de muzică?

— Ca creator am avut șansa să fiu interpretat de mari personalități artistice, cum ar fi **Marin Constantin** și *Madrigalul,* **Cristian Mandeal** și **Filarmonica** ***George Enescu*****,** **Aurelian Octav Popa** sau **Cvartetul** *Voces* pentru care am scris special trei lucrări, prezente pe discul nr. 6 din ciclul *Opera Omnia.* Lucrările mele se cântă acum în toată lumea, dar cred că unor astfel de nume românești le datorez cele mai mari satisfacții ca și compozitor. Ca dirijor am trăit momente de neuitat cu ***corala „Animosi"*** cu care am lucrat mai bine de zece ani, dar după 1980 marele satisfacții le-am avut dirijând orchestrele simfonice din țară și din străinătate.

— În străinătate Vă bucurați de o apreciere mai mare decât în perioada activității muzicale de la Iași?

— Nu știu dacă sunt mai prețuit acum de când lucrez mai mult în străinătate, dar pot să spun că de fiecare dată când mă întorc și dirijez o orchestră românească — la Iași, București, Craiova, Constanța, Satu Mare, sunt primit cum nu se poate imagina mai bine.

— Se simte, acolo, peste Ocean, o adiere de spiritualitate românească?

— Spiritualitatea românească se simte în străinătate în măsura în care românii știu s-o exporte. Eu sunt acuzat aici de naționalism pentru numărul mare de soliști români pe care-i aduc în America sau pentru numărul de lucrări românești pe care le programez pe unde mă duc.

— Cum se împacă ortodoxia din sufletul D-voastră, sădită în biserica din Câlnic cu catolicismul care Vă înconjoară? Sau poate aveți o concepție ecumenistă?

— N-am privit niciodată ***religia*** la modul exclusiv, Catolică, Ortodoxă ori de altă natură. Diferențele sunt aparente, neesențiale și denotă de fiecare dată limitele celor care vor să fie exclusivi. Dumnezeu este **unul singur** indiferent cu ce nume se întâmplă să-l invocăm, și așa este și Iisus, fie într-o biserică Catolică sau Ortodoxă. Ceea ce leagă bisericile creștine ar trebui să fie mai important decât ceea ce le deosebește.

— Îndrăznim a Vă ruga să ne relatați o întâmplare hazlie din viața de muzician.

— Când am primit **cel mai mare premiu** ce se poate acorda în America — *Martin Luther King Jr.* — pentru o lucrare scrisă doar pentru clopote (tubular bells) în 1995, diploma a fost înmânată de Doamna Guvernatoare a statului New Jersey, într-un moment solemn, cu care ocazie a și fost interpretată lucrarea. Pentru a deschide festivitatea, D-na Guvernator a fost invitată să bată simbolic în niște clopote. După ce s-a cântat lucrarea, am fost invitat să spun câteva cuvinte ca autor al lucrării premiate. Atunci am zis că cele patru note cântate de D-na Guvernator nu

⇨

au fost scrise de mine şi sper să nu-mi ceară drepturi de autor pentru ele. S-a râs copios deşi americanii nu au nici pe departe simţul românesc al umorului.

— În contrast cu întrebarea precedentă, trecând de la o „proposta buffa" la alta „seria", ce momente mai deosebite v-a fost dat să trăiţi şi să le depăşiţi?

— Cel mai dificil moment din viaţa mea a fost când a trebuit să mă hotărăsc să rămân în America sau să mă întorc acasă, unde aveam familia şi prietenii. Momentul este descris în amănunte în cartea pe care **Profesorul Ioniţă** a dedicat-o activităţii mele. Oricum hotărârea am luat-o cu gândul la copiii mei cărora eram dator să le ofer o şansă mai bună decât o aveau în 1984 în România.

— Cât îi datorează dirijorul Sabin Pautza maestrului Marin Constantin, conducătorul aşa-zisei Constelaţii „Madrigal"?

— M-am format la **şcoala lui Marin Constantin** căruia îi datorez mai mult decât se poate spune în câteva cuvinte. El a fost şi rămâne idolul meu ca artist şi om de suflet.

— L-aţi cunoscut cumva pe muzicologul Iosif Sava? Regretaţi trecerea sa prematură la cele veşnice? De ce?

— **Iosif Sava** n-a scăpat nici un moment din viaţa sa să nu amintească faptul că s-a născut şi s-a format la **Iaşi**. După ce am fost adoptat de ieşeni (1965), Iosif Sava m-a tratat ca pe un artist al Iaşului şi a scris şi a vorbit despre mine şi muzica mea întotdeauna mai laudativ decât meritam. Ţin minte că am petrecut vreo douăzeci de ore împreună într-o cabină de vagon de dormit de la Viena la Bucureşti, venind de la *Festivalul de la Bayreuth*. Bineînţeles că nu am dormit nici un minut, având atâtea să ne spunem. A fost un om de excepţie. Soţiei sale, pe care am cunos-cut-o nu demult în America, i-am spus printre altele că Iosif Sava a făcut numai bine în viaţa lui şi că nu cred să fi avut vreun duşman. D-na Sava mi-a mulţumit, dar privitor la a doua parte a aprecierii m-a lăsat să înţeleg că e de altă părere. În Mai, anul acesta, în ultima mea vizită la Bucureşti, am fost bucuros să găsesc şi să cumpăr vreo zece cărţi semnate de prietenul meu Iosif Sava.

— De întrebarea precedentă se leagă o alta: care este vârsta pensionării marilor personalităţi ale culturii, ştiinţei şi artei americane?

— Nu m-a interesat să aflu la ce vârstă se pensionează marile personalităţi americane. Ştiu însă că dacă se va întâmpla să mă număr printre ele, eu nu voi ieşi la pensie niciodată.

— Ce impresie V-au lăsat artiştii amatori ai Coralei „Mărgana" pentru care aţi compus ***Suita corală mărgana*** *uzând de câteva motive populare apărute în antologia* ***Folclor din Marga*** *sub semnătura lui Dumitru Jompan?*

— **Marga** a fost un al doilea loc al naşterii mele, de care mă leagă amintiri dintre cele mai plăcute. Mărturie stă *Suita Mărgana* care s-a cântat cu mare succes peste tot şi de alte formaţii, nu numai de către vestitul **cor din Marga** pentru care am scris *Suita*. Săptămâna petrecută la Marga atunci când mă documentam să scriu *Suita* mi-a dat ocazia să-i văd la ei acasă pe mărgani şi să-i cunosc în ce au ei mai bun. Nu în ultimul rând **Profesorului Jompan** îi datorez ideea scrierii acestei *Suite Mărgane* care m-a ţinut la el acasă pe mâncare şi băutură şi mi-a oferit să folosesc melodii şi texte din culegerea sa ***Folclor din Marga***, lucrare pe care o consider una dintre cele mai bune din creaţia mea corală.

— Florile recunoştinţei noastre faţă de D-voastră, imortalizate pe pânză de fiul nostru Florin se află, probabil, în casa părintească de la Câlnic?

— Florile lui **Florin Jompan** se găsesc în America printre lucrările altor prieteni pictori pe care am reuşit să le aduc cu mine.

— La întrebarea adresată în anul 1943 de Constantin Jaleş marelui George Enescu: „Ce părere aveţi despre Banatul muzical?", *maestrul a răspuns:* „Banatul muzical se afirmă". *D-voastră, fiul acestui ţinut, după mai bine de jumătate de veac de la aprecierea lui C.J., ce ne-aţi putea spune în această privinţă?*

— Nu ştiu din păcate ce s-a făcut în ultima vreme în **Caraş** pe plan artistic, dar ştiu că cei plecaţi din Caraş nu se fac de ruşine pe unde se află.

— Care sunt, după părerea Dv., compozitorii români actuali cărora le preziceţi un viitor strălucit?

— Am mândria să spun că muzica românească de azi şi din totdeauna a fost şi este de valoare. Tinerii de azi au avut şansa unei şcoli excelente de compoziţie şi interpretare. Personal mă mândresc cu foştii mei studenţi dintre care aş aminti pe **Cristian Misievici** şi **Viorel Munteanu**, compozitori de valoare, a căror muzică este pe drept apreciată în ţară şi străinătate. **Virgil Popescu**, unul dintre cei mai valoroşi compozitori de muzică uşoară din România, a fost studentul meu şi, spre mândria mea, mă pomeneşte de fiecare dată când are ocazia, ca fiind mentorul lui la Iaşi.

— Riscăm şi o întrebare mai puţin comodă: Ce recomandaţi guvernanţilor României de azi pentru o revigorare grabnică a culturii şi artei căci, în bezna necunoaşterii, nici aerul, nici apa, nici pământul, nici lumina soarelui nu mai sunt ceea ce ar trebui să fie?

— Şcoala românească are valori interpretative şi creatoare de cel mai înalt nivel dar, din păcate, românii n-au ştiut să-şi vândă marfa. În străinătate muzica românească nu este destul de cunoscută şi ceea ce fac individual unii dirijori sau interpreţi nu este suficient. Pentru mine întrebarea nu este deloc incomodă întrucât de fiecare dată când am avut şansa, la interviuri de radio sau televiziune, mi-am spus părerea. Incomod poate fi pentru cei care ocupă poziţii de decizii în organele importante şi nu fac ce trebuie ca arta românească să devină ceea ce merită: cel mai bun produs de export pentru România. E destul să ne uităm înapoi în istorie şi să vedem că cei mai buni ambasadori ai României au fost **Enescu, Brâncuşi, Celibidache, Lipati, Cotrubaş, Radu Lupu** (şi puteţi adăuga câte nume vreţi, că sunt destule).

— O ultimă întrebare: sunteţi plecat din România de 16 ani. Nu duceţi dorul de casă?

— Îmi e dor de România şi când sunt în România.

Cu drag, *Sabin Pautza*

Locust, New Jersey, 3 Octombrie 2000

DECEMBRIE 2000 – IANUARIE 2001

Vineri, 1 Decembrie (*Ziua Națională a României*)
Sfințește drapelul de luptă înmânat Batalionului 182 Infanterie din Caransebeș.

Duminică, 3 decembrie
— Ora 9^{30}: Oficiază Sfânta Liturghie în Parohia Buchin, Protopopiatul Caransebeș unde hirotonește întru preot pe P.C. Diacon Guiman Iulius-Ionuț, pe seama parohiei Ciuta, Protopopiatul Caransebeș iar pe tânărul Sauciur Vasile întru diacon, la cererea Vicariatului Ortodox Ucrainean din Sighetu-Marmației, de care acesta aparține. Este însoțit de P.C. Pr. Constantin Bertea, consilierul economic al Episcopiei Caransebeșului și P.C. Pr. Liviu-Mihai Drăgan, protopopul Caransebeșului.

— Ora 12^{00}: Sfințește piatra de temelie a bisericii ce se va construi în Parohia Prisian, Protopopiatul Caransebeș.
— Ora 17^{00}: Oficiază slujba Vecerniei și participă la întrunirea Oastei Domnului, în catedrala episcopală din Caransebeș.

Miercuri, 6 decembrie (*Sfântul Ierarh Nicolae*)
Oficiază Sfânta Liturghie Arhierească în Parohia Glimboca, Protopopiatul Caransebeș. Hirotonește întru preot pe P.C. Diacon Vasile Sauciur și întru diacon pe Prea Cuviosul Gogotă Nicolae, viețuitor al mănăstirii *„Adormirea Maicii Domnului"* din cartierul *Teiuș* — Caransebeș.
A fost însoțit de P.C. Pr. Nicolae Rădulescu, consilier bisericesc al Episcopiei de Caransebeș, parohul locului, P.C. Pr. Constantin Bertea, consilier economic al Episcopiei de Caransebeș și de P. C. Pr. Liviu Drăgan, Protopopul Caransebeșului.
— Ora 13^{00}: Sfințește piatra de temelie a bisericii ce se va construi în orașul Oțelu Roșu.

Duminică, 10 decembrie
Slujește Sfânta Liturghie și binecuvântează lucrările exterioare ale bisericii din Parohia Bocșa Montană — Protopopiatul Reșița. Oferă distincția de sachelar preotului paroh Constantin Ciobotea. A fost însoțit de P.C. Pr. Constantin Bertea, consilier economic la Episcopia Caransebeșului și P.C. Pr. Vasile Petrica, protopopul Reșiței.
— Ora 15^{30}: Sfințește clopotele bisericii parohiei Govândari II din Reșița.

Vineri, 15 decembrie
Prezidează în orașul Pancevo — Iugoslavia, la lucrările de constituire a Adunării Eparhiale a Episcopiei Ortodoxe Române din Iugoslavia. S-au ales membrii Consiliului Eparhial, ai Consistoriului Eparhial și s-a numit cancelaria eparhială. A fost însoțit de P.C. Pr. Ionel Popescu, directorul Seminarului Teologic din Caransebeș.

Sâmbătă, 16 decembrie
Participă în orașul Novi Sad — Iugoslavia la Simpozionul internațional *„Banatul iugoslav — trecut istoric și cultural"*. Susține comunicarea cu titlul *„Rolul Bisericii Ortodoxe în viața credincioșilor"*. A fost însoțit de P.C. Pr. Ionel Popescu, directorul Seminarului Teologic din Caransebeș, care a prezentat comunicarea *„Activitatea culturală a episcopului Miron Cristea"*.

Duminică, 17 decembrie
Slujește Sfânta Liturghie și predică la catedrala *„Sf. Gheorghe"* din Caransebeș.

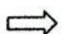
Marți, 19 decembrie
— Ora 15^{00}: Participă la ședința Consiliului municipal Caransebeș, unde în cadru festiv i se oferă titlul de ***„Cetățean de onoare a municipiului Caransebeș"***.
— Ora 17^{00}: Ia parte la programul festiv închinat Sfintelor Sărbători ale Nașterii Domnului, susținut de elevii seminariști în *Sala festivă* a Seminarului Teologic din Caransebeș.

Miercuri, 20 decembrie
— Ora 11^{00}: Participă la decernarea premiilor anuale ale *Fundației culturale „Octavian Doclin"*, festivitate desfășurată în Reșița la Centrul Județean al Creației Populare a județului Caraș-Severin. A fost însoțit de P.C. Pr. Ioan Petraș, vicar eparhial și P.C. Pr. Constantin Bertea, consilier economic al Episcopiei Caransebeșului.

Duminică, 24 decembrie
Slujește Sfânta Liturghie în capela Parohiei Ortodoxe Caransebeș VII-Pipirig. A fost însoțit de P.C. Pr. Constantin Bertea, consilier economic la Episcopia Caransebeșului.
— Ora 16^{00}: La inițiativa comună a Episcopiei de Caransebeș și a Primăriei, Prea Sfinția Sa Dr. Laurențiu Streza, participă împreună cu primarul Caransebeșului și consilierii municipali la Serbările Crăciunului, organizate în parcul din fața Primăriei.

Luni, 25 decembrie (*Nașterea Domnului*)
De praznicul Nașterii Domnului oficiază Sfânta Liturghie la Catedrala episcopală din Caransebeș.
— Ora 14^{00}: Ia parte la recepția oficială organizată de Episcopia Caransebeșului cu ocazia Sărbătorii Crăciunului 2000.

Marți, 26 decembrie (*Soborul Maicii Domnului*)
Oficiază Sfânta Liturghie în Parohia Reșița-Govândari I, Protopopiatul Reșița. A fost însoțit de P.C. Pr. Vasile Petrica, protopopul Reșiței.

Miercuri, 27 decembrie (*Sf. Arhid. Stefan*)
Slujeşte Sfânta Liturghie la Mănăstirea „*Sf. Ilie*" Bocşa-Vasiova. A fost însoţit de P.C. Arhim. Visarion Joantă, exarhul Episcopiei Caransebeşului

Duminică, 31 decembrie
Oficiază Sfânta Liturghie Arhierească în Parohia Ticvaniu Mare, Protopopiatul Oraviţa. A fost însoţit de P.C. Pr. Constantin Bertea, consilier economic şi P.C. Pr. Ioan Văran, protopopul Oraviţei.
— Ora 23^{45}: La cumpăna dintre milenii, Prea Sfinţia Sa slujeşte în Catedrala episcopală din Caransebeş o slujbă de Te-Deum şi Acatistul Sf. Vasile cel Mare.

Luni, 1 ianuarie 2001 (*Anul Nou*)
Oficiază Sfânta Liturghie în Catedrala episcopală din Caransebeş. Oferă distincţia de *iconom stavrofor* P.C. Pr. Constantin Bertea, consilier economic al Episcopiei de Caransebeş.

Miercuri, 3 ianuarie
Slujeşte slujba înmormântării în Parohia Obreja, Protopopiatul Caransebeş, adormitului în Domnul Ion Pascotă, fost membru în Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Timişoarei. A fost însoţit de P.C. Pr. Constantin Bertea, consilier economic al Episcopiei de Caransebeş.

Sâmbătă, 6 ianuarie (*Botezul Domnului*)
Oficiază Sfânta Liturghie în Catedrala „Sf. Gheorghe" din Caransebeş. Oferă distincţia de *iconom stavrofor* P.C. Pr. Liviu-Mihai Drăgan, protopopul Caransebeşului.
— în mijlocul preoţilor şi a credincioşilor din Caransebeş, adunaţi pe malul *râului Timiş*, sfinţeşte Aghiasma Mare şi binecuvântează pe cei prezenţi.

Duminică, 7 ianuarie
(*Soborul Sf. Ioan Botezătorul*)
Slujeşte Sf. Liturghie în biserica „*Naşterea Sf. Ioan Botezătorul*" din Caransebeş. A fost însoţit de P.C. Pr. Ioan Petraş — vicarul eparhial, P.C. Pr. Ionel Popescu — directorul Seminarului Teologic din Caransebeş, P.C. Pr. Liviu-Mihai Drăgan — protopopul Caransebeşului şi preoţii parohi.

Joi, 11 ianuarie
Participă la întâlnirea cu profesorii de Religie din municipiul Caransebeş, organizată de Inspectoratul Şcolar Judeţean Caraş-Severin şi Episcopia Caransebeşului la Liceul Pedagogic„*C. D. Loga*" din Caransebeş.

Vineri, 12 ianuarie
Participă la întâlnirea cu profesorii de Religie din municipiul Reşiţa, organizată la Liceul „*Traian Lalescu*".

Sâmbătă, 13 ianuarie
Prezidează lucrările Consiliului Eparhial şi ale Adunării Eparhiale a Episcopiei Caransebeşului.
— ora 14.00: Participă la sedinţa de instalare a noului prefect al judeţului Caraş-Severin, Domnul Gheorghe Pavel Bălan.

Duminică, 14 ianuarie
Oficiază Sfânta Liturghie în Parohia Obreja, Protopopiatul Caransebeş, marcând începutul *săptămânii de catehizare* în această parohie. A fost însoţit de P.C. Pr. Constantin Bertea, consilier economic la Episcopia Caransebeşului.

Miercuri, 17 ianuarie
La Redacţia românească a Televiziunii din Novi Sad, dă un interviu privind problema Episcopiei Ortodoxe Române a Vârşeţului.

Vineri, 19 ianuarie
— Ora 12^{30}: Sfinţeşte cabinetul de Religie amenajat în incinta Liceului „*Traian Lalescu*" din Reşiţa din iniţiativa P.C. Diac. Prof. Ion Petrică.

Duminică, 21 ianuarie
Vizită canonică în parohiile Cuptoare şi Verendin. La Verendin slujeşte Sfânta Liturghie. A fost însoţit de PP. CC. Ion Petrică şi Cătălin Mirişan, diaconi ceremoniali.

Luni, 22 ianuarie
În cadrul *Săptămânii de rugăciune ecumenică*, Prea Sfinţia Sa însoţit de P.C. Pr. Constantin Bertea, consilier economic al Episcopiei şi P.C. Arhim. Visarion Joantă, exarhul mănăstirilor, participă la slujba ecumenică săvârşită în Catedrala din Reşiţa.

Marţi, 23 ianuarie
Participă la lansarea cărţii „*Monografia Caransebeşului*" de Andrei Ghidiu şi Iosif Bălan, reeditată de distinşii publicişti Nicolae Pârvu şi Cornel Hamat. Manifestarea s-a desfăşurat în *Sala festivă* a Seminarului Teologic din Caransebeş.

Duminică, 28 ianuarie
Slujeşte Sfânta Liturghie în Catedrala din Caransebeş. Hirotoneşte întru diacon pe tânărul Bojinescu Simion.
— În fruntea unui sobor de preoţi, slujeşte Sf. Maslu la Mănăstirea „*Acoperământul Maicii Domnului*" din Brebu. A fost însoţit de P.C. Pr. Constantin Bertea, consilier economic al Episcopiei.

Luni, 29 ianuarie
Prezidează festivitatea de premiere a elevilor ce au participat la *Olimpiada interjudeţeană de Religie*, organizată la Seminarul Teologic din Caransebeş.

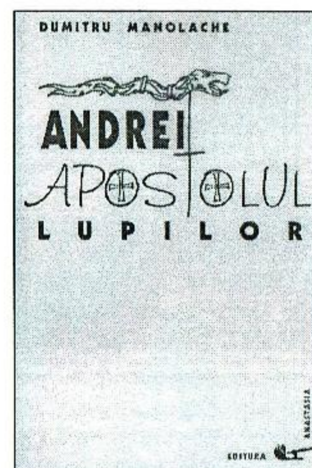
Marţi, 30 ianuarie (*Sfinţii Trei Ierarhi*)
Întreprinde vizită canonică în parohiile: Jupa, Zăgujeni, Prisaca, Constantin Daicoviciu şi Sacu. În Parohia Sacu slujeşte Sfânta Liturghie. A fost însoţit de P.C. Pr. Constantin Bertea, consilier economic al Episcopiei de Caransebeş.
— Ora 18^{30}: În cadrul *Săptămânii de catehizare* organizată în Parohia Glimboca, slujeşte Slujba Vecerniei şi rosteşte cuvânt de învăţătură credincioşilor adunaţi în număr mare în biserica parohiei. A fost însoţit de preotul paroh P.C. Pr. Nicolae Rădulescu, consilier bisericesc al Episcopiei Caransebeşului.

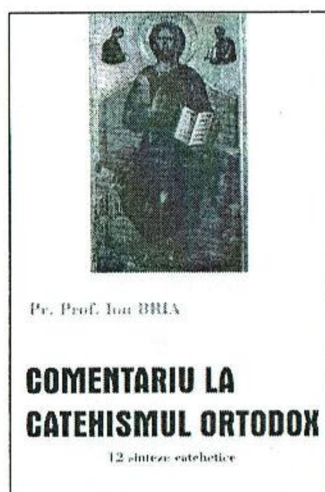
A consemnat ***Daniel Aron Alic***, *secretar eparhial*

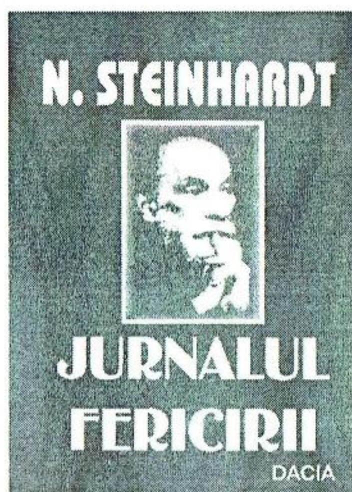
Librăria Diecezană — BUCURII EDITORIALE

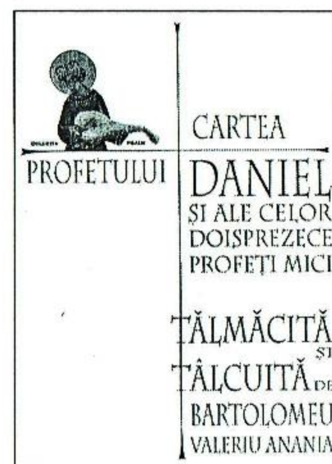

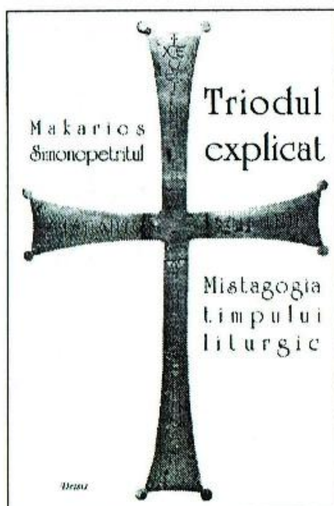

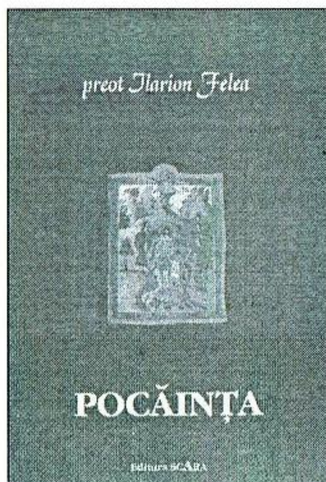

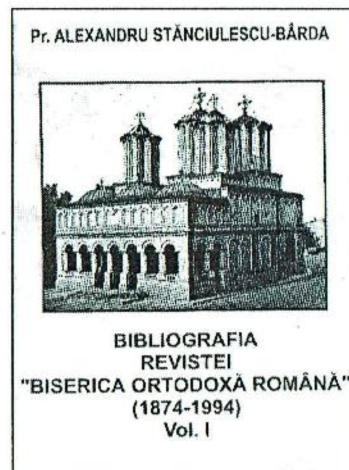

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΤΡΕΙϹ ΙΕΡΑΡΧΑΙ
ΒΑϹΙΛΕΙΟϹ
ΧΡΥϹΟϹΤΟΜΟϹ
ΓΡΗΓΟΡΙΟϹ